Publikator

ROK 2026 nr 2 (95)

artykuły informacyjne i dydaktyczne dla nauczycieli

Wydawca:
MODN w Ełku
ISSN 1641-8085

Nabór do szkół ponadpodstawowych Powiat Ełcki prowadzi na stronie

elk.edu.com.pl

Spis treści

Edyta Musialik
Terapia ręki – podsumowanie dwóch edycji kursu dla nauczycieli
s. 2

Edyta Musialik
Doświadczenie edukacyjne – nauka, która dzieje się naprawdę
s. 3

Barbara Merska, Edyta Musialik, Krzysztof Piłat
Nauczyciel współorganizujący kształcenie jako pedagog współtworzący jakość współczesnej szkoły
s. 4

Marlena Maciejewska
Bajkoterapia. Dlaczego warto czytać dzieciom bajki?
s. 6

Twórczość nauczycieli. Wiersze z nagrodami
Małgorzata Dorota Pieńkowska
s. 9

Ewelina Bednarczyk
Gramatyka i wielojęzyczność – scenariusz lekcji o przysłówku
s. 13

Regina Merchelska
Znaczenie doświadczeń i eksperymentów w nauczaniu przedmiotów przyrodniczych
s. 15

Krzysztof Piłat
Rozwój człowieka ważniejszy niż chwilowy wynik
s. 16

Agata Skopnik
Jak nowoczesna edukacja łączy tradycję z innowacyjnymi metodami nauczania
s. 17

Ewa Cieplińska-Truchan
Metody nauczania i terapii uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim
s. 20

Janusz Tkaczow, Krzysztof Piłat
Obserwacja zajęć rewalidacyjnych
s. 21

Joanna Wysocka
Dni integracji i wspólnego uczenia się w 7
s.23

Sylwia Balińska
„Szkoła Zadań Prawdziwych" – w Wieliczkach uczymy się poprzez działanie
s. 26

Magdalena Żmuda, Iwona Kucięba
Trening uwagi słuchowej metodą Tomatisa jako wsparcie procesu nauki języków obcych
s. 28

WYDAWCA:
Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Ełku, 19-300 Ełk, ul. 11 Listopada 24
tel. 87 621 10 71, www.modn.elk.pl, modn@modn.elk.pl
Redaktor naczelny: Krzysztof Piłat
Redakcja zastrzega sobie prawo dokonywania skrótów w nadesłanych materiałach.
Redakcja nie odpowiada za treść reklam i ogłoszeń.

Edyta Musialik

Terapia ręki – podsumowanie dwóch edycji kursu dla nauczycieli

W odpowiedzi na rosnące potrzeby nauczycieli i specjalistów Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Ełku zorganizował w tym roku szkolnym dwie edycje kursu „Terapia ręki" (jesienną i wiosenną).

Trudności dziecka z pisaniem, rysowaniem czy koncentracją nie wynikają wyłącznie z braku ćwiczeń manualnych. U podstaw szkolnych wyzwań leży rozwój psychoruchowy, integracja sensoryczna i sprawność całego ciała. Terapia ręki staje się dziś jednym z najważniejszych obszarów wspierania dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. To nie tylko metoda usprawniania dłoni, ale kompleksowe podejście budujące samodzielność, poczucie sprawstwa i gotowość do uczenia się. Współczesna szkoła stawia na świadome wspieranie rozwoju dziecka zanim trudności edukacyjne staną się źródłem frustracji i niepowodzeń.

Skuteczne wsparcie rozwoju

Terapia ręki to sprawdzona metoda pracy wspierająca rozwój sprawności motorycznych dziecka. Choć powszechnie kojarzy się ją głównie z motoryką małą: rozwijaniem umiejętności manualnych, koordynacji wzrokowo-ruchowej czy grafomotoryki, kluczowych w przedszkolu i edukacji wczesnoszkolnej, w rzeczywistości jest to podejście znacznie szersze. Terapia ręki obejmuje pracę nad całym rozwojem psychoruchowym dziecka: od stabilizacji centralnej i kontroli postawy, przez integrację bodźców zmysłowych, aż po precyzyjne ruchy dłoni.

Czym jest terapia ręki?

Terapia ręki to kompleksowe, celowo dobrane ćwiczenia i aktywności usprawniające funkcję kończyny górnej od obręczy barkowej, przez ramię i przedramię, po dłoń i palce, aby dziecko mogło wykonywać ruchy precyzyjne i kontrolowane. W praktyce terapeutycznej oznacza to pracę nad prawidłowym napięciem mięśniowym, siłą i stabilizacją, czuciem (dotykowym i głębokim), koordynacją oko – ręka, planowaniem ruchu oraz sprawnością grafomotoryczną niezbędną do pisania i rysowania.

Warto podkreślić, że precyzja dłoni „zaczyna się" w centrum ciała. Aby dziecko mogło sprawnie manipulować kredką, nożyczkami czy guzikami, potrzebuje najpierw stabilnej bazy: prawidłowej pracy tułowia, obręczy barkowej i kontroli napięcia mięśniowego. Dlatego terapia ręki nie ogranicza się do ćwiczeń palców i obejmuje usprawnianie całego łańcucha sensoryczno-ruchowego i rozwojowego, który warunkuje sprawne użycie ręki.

Terapia ręki jest ważna w edukacji

Współcześnie coraz częściej obserwujemy u dzieci trudności w obszarze sprawności manualnej i grafomotoryki: męczenie się podczas pisania, niepewny chwyt ołówka, obniżoną precyzję ruchów czy niechęć do aktywności plastycznych. Wczesne rozpoznanie potrzeb i wdrożenie prostych, systematycznych ćwiczeń może ograniczyć narastanie trudności szkolnych i wspierać dziecko w budowaniu poczucia kompetencji. Dlatego terapia ręki realizowana w formie atrakcyjnych zabaw ruchowych i manipulacyjnych staje się wartościowym narzędziem w pracy nauczyciela, pedagoga i terapeuty.

Dwie edycje kursu – jesień i wiosna

Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Ełku przeprowadził dwie edycje kursu dla nauczycieli „Terapia ręki" – edycję jesienną oraz wiosenną. Obie odsłony cieszyły się dużym zainteresowaniem, co potwierdza, jak ważne i potrzebne są w szkołach i przedszkolach kompetencje związane ze wspieraniem rozwoju motoryki małej i grafomotoryki.

Nauczycielki, które ukończyły kurs, zostały wyposażone w wiedzę oraz umiejętności niezbędne do prowadzenia zajęć specjalistycznych z wykorzystaniem metody terapii ręki. Podczas spotkań uczestniczki porządkowały podstawy teoretyczne (rozwój chwytu i precyzji, rola stabilizacji i napięcia mięśniowego, znaczenie bodźców dotykowych), a przede wszystkim ćwiczyły praktyczne techniki diagnozy funkcjonalnej oraz planowania pracy terapeutycznej, aby dobierać ćwiczenia do potrzeb dziecka i celów edukacyjno-terapeutycznych.

Kompetencje zdobyte na kursie można wdrażać zarówno w pracy indywidualnej, jak i w małych grupach w ramach zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, rewalidacyjnych czy wspierających rozwój w przedszkolu. Dobrze zaplanowana terapia ręki pomaga dzieciom lepiej przygotować się do nauki pisania, a jednocześnie podnosi komfort pracy i ogranicza frustrację wynikającą z trudności manualnych.

Terapia – inwestycja w szkolny sukces dziecka

Dwie edycje kursu „Terapia ręki" zrealizowane jesienią i wiosną w MODN w Ełku pokazały, że nauczyciele poszukują praktycznych narzędzi do wspierania rozwoju dzieci. Uczestniczki zakończyły szkolenie z gotowymi pomysłami na ćwiczenia, większą pewnością w diagnozowaniu potrzeb oraz umiejętnością planowania zajęć specjalistycznych. To inwestycja, która przekłada się na jakość pracy z uczniami i ich szkolny sukces.

Edyta Musialik

Doświadczenie edukacyjne – nauka, która dzieje się naprawdę

Reforma oświaty „Kompas Jutra" wyraźnie pokazuje, że współczesna szkoła powinna opierać się na **doświadczeniu edukacyjnym** – uczeniu, w którym uczeń poznaje świat przez działanie, przeżywanie i osobiste zaangażowanie. W tym ujęciu edukacja nie ogranicza się do słuchania, zapamiętywania i odtwarzania informacji, lecz staje się przestrzenią odkrywania, doświadczania i budowania sensu.

Doświadczenie edukacyjne ma szczególne znaczenie w pracy z uczniami z niepełnosprawnościami. Wielu z nich najlepiej rozumie rzeczywistość wtedy, kiedy może jej dotknąć, wejść z nią w bezpośredni kontakt, przeżyć ją wszystkimi zmysłami i odnieść do własnych emocji oraz działań. To właśnie dzięki takim sytuacjom uczniowie nie tylko lepiej przyswajają wiedzę, ale również uczą się komunikacji, współpracy, samodzielności oraz wiary we własne możliwości. Dla nich nauka przez doświadczenie nie jest jedynie atrakcyjną metodą, lecz bardzo często jest warunkiem rzeczywistego zrozumienia i pełniejszego uczestnictwa w życiu społecznym.

Znakomitym przykładem tak rozumianego doświadczenia edukacyjnego był „Piknik Country" zorganizowany w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Ełku. To wydarzenie zamieniło szkolną przestrzeń w barwne, pełne muzyki i emocji kowbojskie miasteczko. Głównym punktem programu było widowisko „Rodzinne ranczo", w którym wystąpili najmłodsi i starsi podopieczni ośrodka, wspierani przez nauczycieli. Uczniowie z ogromnym zaangażowaniem wcielili się w role kowbojów, a odpowiednio przygotowana scenografia, stroje i oprawa muzyczna sprawiły, że całe wydarzenie stało się żywym, wielowymiarowym przeżyciem. Publiczność reagowała wzruszeniem i radością, a obecność rodziców, nauczycieli oraz zaproszonych gości podkreśliła wspólnotowy charakter tego spotkania.

Piknik Country nie był jedynie uroczystością artystyczną. Był przede wszystkim sytuacją edukacyjną, w której uczniowie mogli uczyć się poprzez wspólne działanie i przeżywanie. Przygotowanie do występu oraz sam udział w wydarzeniu stały się okazją do rozwijania umiejętności komunikacyjnych, przełamywania barier i budowania odwagi w kontaktach z innymi. Uczniowie doświadczali sprawczości pozytywnej w działaniu – widzieli, że ich wysiłek ma sens, że potrafią współtworzyć ważne wydarzenie i że ich obecność ma znaczenie dla całej społeczności. To właśnie w takich momentach rodzi się poczucie wartości, odpowiedzialności i przynależności.

Istotnym walorem tego wydarzenia było również otwieranie uczniów na inne kultury. Motyw Dzikiego Zachodu pozwolił w przystępny i atrakcyjny sposób przybliżyć uczestnikom elementy kultury country, charakterystyczne stroje, muzykę oraz klimat amery-

kańskiego rancza. Wiedza ta budowała się przez ruch, dźwięk, obraz, gest, relacje i emocje. Takie wielozmysłowe oraz uczuciowe zaangażowanie sprzyja głębszemu uczeniu się, ponieważ uczniowie nie tylko poznają nowe treści, ale też łączą je z własnym doświadczeniem. Właśnie dlatego edukacja oparta na przeżyciu ma tak dużą wartość – pozostaje w pamięci, wzmacnia motywację i pomaga lepiej rozumieć świat.

Opisane działania doskonale wpisują się w kierunek wyznaczony przez reformę oświaty „Kompas Jutra" oraz nową podstawę programową, która odchodzi od edukacji opartej wyłącznie na teorii i coraz mocniej akcentuje uczenie się przez doświadczenie, aktywność, projektowość i rozwijanie sprawczości ucznia.

W założeniach reformy szkoła przekazując wiedzę wspiera rozwój kompetencji społecznych, odpowiedzialności, współpracy i samodzielności, a doświadczenia edukacyjne zostały wskazane jako jeden z filarów nowego podejścia do nauczania.

Piknik Country w SOSW w Ełku pokazał, że edukacja może być jednocześnie radosna, wzruszająca i głęboko rozwojowa. Dla uczniów z niepełnosprawnością takie wydarzenia są czymś znacznie więcej niż atrakcyjnym urozmaiceniem szkolnej codzienności. Stanowią one realną drogą do rozumienia świata, budowania relacji, wzmacniania kompetencji i odkrywania własnych możliwości. Jeśli szkoła ma być miejscem, w którym każdy uczeń może rozwijać się w sposób pełny i podmiotowy, musi tworzyć przestrzeń do przeżywania, działania i doświadczania.

Barbara Merska, Edyta Musialik, Krzysztof Piłat

Nauczyciel współorganizujący kształcenie jako pedagog współtworzący jakość współczesnej szkoły

Między formalnym obowiązkiem szkoły a rzeczywistą zmianą jakości edukacji

Współczesna szkoła staje wobec realizacji idei edukacji włączającej w sposób rzeczywisty, a nie jedynie deklaratywny. W centrum tego procesu znajduje się nauczyciel współorganizujący kształcenie, którego rola nadal bywa błędnie interpretowana, upraszczana, a niekiedy wręcz marginalizowana. Paradoksalnie to właśnie od jakości jego pracy często zależy skuteczność całego systemu pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole.

W tym właśnie ujawnia się wysoka ranga nauczyciela współorganizującego — nie jako osoby „pomagającej", lecz jako pedagoga współtworzącego jakość współczesnej szkoły.

Niedocenienie tej funkcji wynika najczęściej nie ze złej woli środowiska edukacyjnego, lecz z niedostatecznej znajomości specyfiki pedagogiki specjalnej, organizacji kształcenia specjalnego oraz samej idei współorganizowania procesu edukacyjnego. W szkołach nauczyciel współorganizujący bywa postrzegany jest jako „pomoc do ucznia", podczas gdy w rzeczywistości pełni funkcję współnauczyciela, specjalisty oraz współtwórcy strategii dydaktycznej klasy. To zasadnicza różnica, która determinuje sposób oceniania jego pracy.

Fundament roli – podstawa prawna i organizacyjna

Nie sposób właściwie rozumieć znaczenia nauczyciela współorganizującego bez odniesienia do podstaw prawnych regulujących funkcjonowanie edukacji włączającej. Rozporządzenia dotyczące kształcenia specjalnego oraz organizacji psychologiczno-pedagogicznej pomocy jednoznacznie wskazują, że zadaniem nauczyciela współorganizującego nie jest opieka nad uczniem, lecz współorganizowanie procesu kształcenia dostosowanego do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych. W praktyce oznacza to konieczność:

- analizy funkcjonowania ucznia,
- planowania dostosowań edukacyjnych,
- współpracy z nauczycielami i specjalistami,
- realizacji zapisów dokumentacji specjalistycznej.

Kluczowe znaczenie mają dwa dokumenty: indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny (IPET) oraz wielospecjalistyczna ocena poziomu funkcjonowania ucznia (WOPFU), które wyznaczają kierunek pracy nauczyciela współorganizującego. Bez ich znajomości trudno mówić o profesjonalnym planowaniu wsparcia.

Problem pojawia się jednak wtedy, gdy szkoła sprowadza tę rolę wyłącznie do obecności „obok ucznia". Taka perspektywa nie tylko zubaża sens stanowiska, ale również prowadzi do błędnej oceny efektywności pracy nauczyciela. W rzeczywistości bowiem najważniejszym celem jego działań jest budowanie samodzielności ucznia, a nie jego trwałej zależności od pomocy.

Pedagogika specjalna jako kompetencja współczesnego nauczyciela

Jednym z powodów niedoceniania nauczyciela współorganizującego jest ograniczona wiedza środowiska szkolnego w zakresie pedagogiki specjalnej. Nadal zdarza się, że trudności ucznia interpretowane są wyłącznie jako „brak motywacji", „niegrzeczne zachowanie" lub „słabe możliwości", bez uwzględnienia mechanizmów wynikających z diagnozy funkcjonalnej.

Nauczyciel współorganizujący rozumie specyfikę funkcjonowania ucznia z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, ADHD, niepełnosprawnością intelektualną, zaburzeniami emocjonalnymi i społecznymi.

Nie chodzi jednak o wiedzę kliniczną, lecz o praktyczne rozumienie tego, w jaki sposób uczeń przetwarza informacje, reaguje na przeciążenie, utrzymuje uwagę, buduje relacje społeczne i radzi sobie z wymaganiami. Taka wiedza pozwala nauczycielowi współorganizującemu przewidywać trudności, minimalizować sytuacje kryzysowe i tworzyć warunki umożliwiające uczniowi realny udział w lekcji. W tym sensie nauczyciel współorganizujący staje się tłumaczem między światem ucznia a światem wymagań edukacyjnych szkoły.

Współnauczyciel, nie asystent

Jednym z najbardziej szkodliwych stereotypów funkcjonujących w przestrzeni szkolnej jest utożsamianie nauczyciela współorganizującego z asystentem ucznia, bo taki sposób myślenia prowadzi do:

- ograniczenia jego aktywności dydaktycznej,
- marginalizacji kompetencji specjalistycznych,
- biernej obecności podczas lekcji,
- osłabienia współpracy z nauczycielem prowadzącym.

Profesjonalny model pracy zakłada partnerstwo pedagogiczne. Nauczyciel współorganizujący:

- współtworzy przebieg zajęć,
- proponuje strategie dostosowań,
- reaguje na bieżące trudności ucznia,
- wspiera organizację pracy całej klasy.

Jego obecność nie służy wyłącznie jednemu uczniowi. Odpowiednio prowadzona współpraca wpływa na jakość funkcjonowania całego zespołu klasowego.

W praktyce dobrze funkcjonujący duet nauczycieli:

- skuteczniej zarządza dynamiką klasy,
- szybciej reaguje na trudne zachowania,
- lepiej różnicuje poziom wymagań,
- tworzy bezpieczniejsze środowisko edukacyjne.

Nieprzypadkowo szkoły, w których współpraca między nauczycielami ma charakter rzeczywisty, osiągają wyższy poziom integracji uczniów oraz większą efektywność dydaktyczną.

Metody pracy – istota profesjonalnego wsparcia

Ocena pracy nauczyciela współorganizującego nie może opierać się wyłącznie na obserwacji jego aktywności fizycznej podczas lekcji. Kluczowe znaczenie mają stosowane strategie dydaktyczne i sposób organizacji wsparcia. Do najważniejszych działań należą:

- dostosowanie formy poleceń,
- dzielenie zadań na etapy,
- wydłużanie czasu pracy,
- stosowanie komunikatów wspierających koncentrację,
- wzmacnianie pozytywnych zachowań,
- stopniowanie pomocy.

Istotą profesjonalnego wsparcia nie jest wykonywanie zadania za ucznia, lecz umożliwienie mu samodzielnego działania przy odpowiednio dobranej pomocy. To niezwykle subtelna granica. Nauczyciel współorganizujący musi nieustannie podejmować decyzje:

- kiedy pomóc,
- w jaki sposób pomóc,
- kiedy wycofać wsparcie.

Najwyższym poziomem kompetencji nie jest intensywność pomocy, lecz umiejętność jej ograniczania w taki sposób, aby uczeń przejmował odpowiedzialność za własne uczenie się.

Znaczenie dla systemu pomocy

W wielu szkołach pomoc psychologiczno-pedagogiczna pozostaje przede wszystkim obszarem dokumentacji. IPET-y, WOPFU czy zalecenia poradni funkcjonują jako formalne elementy organizacji pracy szkoły, lecz nie przekładają się na codzienną praktykę edukacyjną.

To właśnie nauczyciel współorganizujący jest osobą, która nadaje tym dokumentom wymiar praktyczny. Jako uczestnik codziennego życia klasy:

- obserwuje funkcjonowanie ucznia w swoim otoczeniu,
- analizuje skuteczność dostosowań,
- przekazuje informacje zespołowi specjalistów,
- współtworzy strategie dalszego wsparcia.

Bez jego udziału system pomocy psychologiczno-pedagogicznej traci ciągłość i praktyczny charakter. Nnauczyciel współorganizujący stanowi pomost między diagnozą a realnym procesem edukacyjnym.

Dlaczego ta rola nadal bywa niedoceniana?
Źródeł problemu jest kilka. Po pierwsze — brak wiedzy dotyczącej specyfiki pracy nauczyciela współorganizującego. Osoby obserwujące lekcję często oceniają wyłącznie widoczne działania, nie dostrzegając procesów organizacyjnych, analitycznych i diagnostycznych stojących za pozornie prostymi interwencjami.

Po drugie — błędne utożsamianie skuteczności z intensywnością pomocy. Tymczasem najlepsza praca nauczyciela współorganizującego bywa najmniej spektakularna, ponieważ prowadzi do sytuacji, w której uczeń stopniowo funkcjonuje coraz bardziej samodzielnie.

Po trzecie — niedostateczna kultura współpracy w szkołach. Tam, gdzie dominuje model indywidualnej pracy nauczyciela, trudniej budować partnerskie relacje między specjalistami.

Edukacja włączająca zaczyna się od zrozumienia roli
Nie można mówić o skutecznej edukacji włączającej bez właściwego rozumienia roli nauczyciela współorganizującego kształcenie. To stanowisko nie jest dodatkiem organizacyjnym ani formalnym wymogiem systemu. Jest jednym z kluczowych elementów nowoczesnej szkoły, która próbuje odpowiadać na realne potrzeby zróżnicowanych uczniów.

Nauczyciel współorganizujący wspiera ucznia, wzmacnia nauczyciela prowadzącego, współtworzy system pomocy psychologiczno-pedagogicznej, wpływa na klimat klasy, buduje kulturę włączania. Jego praca wymaga jednocześnie: wiedzy specjalistycznej, kompetencji dydaktycznych, refleksyjności, umiejętności współpracy oraz wysokiej świadomości pedagogicznej. Dlatego ocena tej roli nie może opierać się na uproszczeniach. Wymaga rozumienia procesów edukacyjnych, znajomości pedagogiki specjalnej oraz świadomości, że prawdziwe wsparcie nie polega na wyręczaniu, lecz na tworzeniu warunków do samodzielnego rozwoju ucznia.

Marlena Maciejewska

Bajkoterapia
Dlaczego warto czytać dzieciom bajki?

Współczesny świat, w którym nieustannie brakuje czasu, sprzyja sięganiu bez głębszej refleksji przez rodziców po smartfon lub tablet, aby zająć nimi dziecko. Wirtualny świat z ekranu jest dla dzieci bardzo atrakcyjny, ale niestety zgubny i uzależniający.

Musimy mieć świadomość, jak duża różnica jest w bajce czytanej a bajce oglądanej. Bajki, które dziecko widzi na ekranie są głównie przekazem obrazu, migawkami ogromnej liczby impulsów i szybką zmianą kolorów. Do tego unieruchomiona pozycja przed telewizorem sprzyja skrzywieniom kręgosłupa i otyłości. Kiedy dziecko ogląda bajkę na ekranie, nie tworzy samodzielnie w umyśle obrazu, bo obraz jest już wytworzony. Nie musi sobie wyobrażać, nie musi uważnie słuchać, bo większość informacji wynika z tego, co widzi lub po prostu wynika z kontekstu.

Oglądanie bajek nie zastąpi wspólnego czytania i oglądania książeczek z bajkami. 20 minut wspólnej lektury to dla dziecka bardzo wiele. Warto znaleźć czas, by wygodnie usiąść i przeczytać dziecku kilka stron jego ulubionej bajki. Książki mają moc.

Od kiedy czytać bajki dzieciom?
Odpowiedź jest prosta: jak najwcześniej! Już w pierwszych miesiącach życia dziecka warto wprowadzać

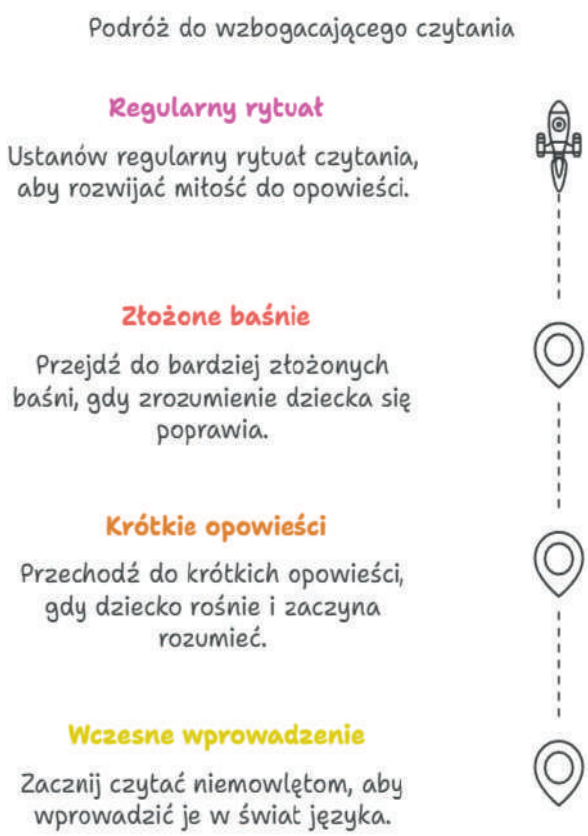

krótkie opowieści, nawet jeśli dziecko nie rozumie jeszcze słów. Dźwięk głosu rodzica, melodia zdań i rytm opowieści mają wpływ na rozwój od samego początku.

Co dziecku daje bajka przeczytana?
Przede wszystkim wzmacnia rodzinne relacje. Buduje mocniejszą więź między rodzicem a dzieckiem, daje poczucie bezpieczeństwa. Dorosły czytając dziecku angażuje do tego całego siebie poprzez własne przekazywanie emocji w czytanym tekście, zmianę intonacji,

ubarwianie tekstu mową ciała, gestykulacją i komunikatami niewerbalnymi. Tego dziecko nie doświadcza podczas oglądania bajki na ekranie.

Czytając dajemy dziecku odczuć, że jest dla nas ważne, że mamy dla niego czas, że robimy coś razem. A z kolei rodzicowi wspólne czytanie daje wewnętrzną satysfakcję dobrze wykorzystanego czasu i poczucie bycia lepszym rodzicem. Niejednokrotnie także powrót w świat bajek i przekazywanych w nich wartości pomaga nam dorosłym przewartościować swoje życie.

Dlaczego warto czytać bajki

Książki rozwijają **wyobraźnię i kreatywność.** Dziecko odtwarza w swojej głowie bajkowe wydarzenia i postacie, nie jest tylko biernym odbiorcą, jak w przypadku bajek oglądanych w telewizji. Czytanie sprawia, że dziecko w wyobraźni może tworzyć najciekawsze obrazy i widzieć bajkowy świat po swojemu. Kreatywne myślenia z pewnością zaprocentuje.

Czytanie książek ma wpływ na **pamięć** dziecka. Podczas czytania bajek może porównywać, analizować fakty, nowe informacje łączyć z wiedzą.

Lektura ma bardzo korzystny wpływ na **słownik** dziecka zarówno na słownictwo bierne, czyli rozumienie, jak i czynne czyli mowę. Dzięki czytaniu książek dziecko poznaje nowe słowa, kształtuje styl wypowiedzi, uczy się wyrażać własne myśli oraz mówić o różnych rzeczach. Dziecko, któremu rodzice regularnie czytają, dysponuje bogatszym zasobem słownictwa oraz sprawniej i poprawniej wyraża swoje myśli.

Bajki rozbudzają **ciekawość świata** u dziecka. Podczas lektury dziecko uczy się nowych rzeczy, poznaje dzielnych bohaterów i wyjątkowe miejsca.

Dzięki lekturze maluch zdobywa **wiedzę o emocjach**, wie, jak je nazywać i wyrażać. Dziecko uczy się też wrażliwości i empatii, kibicuje dobrym bohaterom oraz cieszy się z ich sukcesów, przeżywa, gdy idol jest w tarapatach i zmaga się z różnymi przeciwnościami. Ponadto, czytanie książek, w których opisane są zabawne perypetie bohaterów, rozwija poczucie humoru.

W bajkach występują dobre i złe charaktery, podczas lektury dziecko poznaje **konkretne wzorce.** Dzięki bajkowym historiom dziecko uczy się, w jaki sposób postępować i zdobywa wiedzę na temat zachowań, które zasługują na naganę lub nagrodę. Za pośrednictwem bajkowych historii można poruszać z małym człowiekiem trudne tematy, na przykład takie, jak utrata bliskiej osoby. Dziecko słuchając, w jaki sposób bajkowy bohater odnalazł się w sytuacji lepiej ją zrozumie.

Dziecko, dzięki wspólnemu czytaniu poznaje **literki, kolory, kształty, przysłowia**. Słucha intonacji naszego głosu, ogląda ilustracje i zdobywa nową wiedzę, dzięki temu, jest lepiej przygotowane do nauki. Czytając maluchowi od najmłodszych lat, zachęcamy go do czytania w przyszłości. Dzieci, które w pewnym stopniu potrafią już czytać, szybko zniechęcają się do samodzielnej lektury. Warto więc usiąść z dzieckiem i czytać mu bajki, baśnie czy książki. Dzięki temu pokażemy dziecku, jak istotna jest lektura i jak wiele może ona wnieść do życia.

Wszyscy chcemy, aby nasze dzieci wyrosły na mądrych, dobrych i szczęśliwych ludzi. Jest na to sposób - czytaj dzieciom na głos. Jeśli chcemy żyć w kraju mądrych, uczciwych i kulturalnych ludzi, zadbajmy o to, by codzienne głośne czytanie stało się priorytetem w naszym domu w przedszkolu oraz w szkole. Nawyki umysłowe, przekonania i system wartości powstają w dzieciństwie. Dlatego CZYTAJMY!

Bajkoterapia – odpowiedź na potrzeby współczesnych dzieci

Odpowiadając więc na pytanie, czy warto czytać dzieciom w przedszkolu i w szkole, nauczyciele Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Ełku realizują innowację pedagogiczną „Bajkoterapia – bajkowa podróż do dziecięcej wyobraźni", która jest odpowiedzią na potrzeby rozwojowe dziecka w wieku przedszkolnym oraz dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Jej celem jest wsparcie najmłodszych w nabywaniu umiejętności, dzięki którym łatwiej poradzą sobie w trudnych, niezrozumiałych i nowych sytuacjach.

Bajkoterapia to metoda redukująca niepewność i strach, niwelująca negatywne emocje oraz budująca poczucie bezpieczeństwa. Jest również doskonałą formą relaksu, pomagającą w wyciszeniu i uspokojeniu. Cechą charakterystyczną bajek jest to, że występujące w nich postacie umożliwiają dziecku odnalezienie sposobu na przezwyciężenie trudności oraz nazwanie problemu.

Nabywanie nowych kompetencji prowadzi do zmian zarówno w przeżywaniu emocji, jak i w zachowaniu. Mały czytelnik poznaje nowe wzory myślenia i odczuwania, potrafi je nazwać, uświadamia sobie ich źródło oraz wiąże ich powstanie z racjonalną przyczyną. Wszystko to sprzyja przenoszeniu zdobytych doświadczeń na podobne sytuacje życiowe. Ponadto pozytywne tło opowiadania oraz szczęśliwe zakończenie pomagają budować optymizm i pozytywne nastawienie do życia.

Od słuchania do działania

Opisana innowacja jest realizowana od lutego 2026 r. poprzez podejmowanie różnorodnych aktywności z udziałem nie tylko dzieci i nauczycieli, lecz także rodziców oraz starszych kolegów i koleżanek. W lutym starsi uczniowie szkoły wspomagali przedszkolaki w przygotowaniu pacynek. Następnie odbyło się aktywne czytanie bajki „Trzy świnki", w którym uczestniczyły zarówno młodsze, jak i starsze dzieci. Efektem wspólnej pracy był także teatrzyk pacynkowy.

Festiwal Piosenki Bajkowej – spotkanie w krainie wyobraźni

Miesiąc później odbył się Festiwal Piosenki Bajkowej pod patronatem Mazurskiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Ełku, który przeniósł dzieci, nauczycieli i zaproszonych gości do magicznej krainy znanych i ubianych bajek. Wydarzenie zgromadziło wychowanków przedszkoli z Ełku, uczniów SOSW oraz licznych gości, tworząc niezwykle radosną i barwną atmosferę.

Na scenie zaprezentowały się dzieci z wielu placówek, przedstawiając bogaty i różnorodny repertuar inspirowany światem bajek. Uczestnicy mieli również okazję wysłuchać fragmentu książki „Opowiadania o ołówku", czytanego przez samego autora – Pawła Iwanowskiego, doradcę metodycznego MODN w Ełku.

„Najpiękniej czyta moja mama i mój tata"

Kwiecień minął nam pod hasłem „Najpiękniej czyta moja mama i mój tata". Rodzice uczniów naszego ośrodka, zachęcani przez nauczycieli, poświęcają część swojego cennego czasu, aby odwiedzić szkołę i przeczytać klasie ulubione bajki oraz fragmenty książek swoich dzieci. Takie spotkania nie tylko promują czytelnictwo, ale także wzmacniają więzi między rodziną a szkołą.

Przed nami kolejne czytelnicze przygody

Przed nami jeszcze wiele ciekawych aktywności, m.in. „Czytanie na dywanie", czyli zaangażowanie nauczycieli SOSW w aktywne czytanie dzieciom, „Piknik z książką" oraz „Dzień Głośnego Czytania". Innowacja została zaplanowana do grudnia 2026 roku, dlatego uczestników czeka jeszcze wiele spotkań z literaturą.

Książka jako droga do rozwoju

Wierzymy, że takie działania nie tylko rozwijają u dzieci język i wyobraźnię, lecz przede wszystkim wzmacniają poczucie sprawczości, budują pewność siebie oraz doskonalą umiejętności nawiązywania relacji z innymi. Uczą współpracy, komunikacji i działania w grupie.

Dlatego konsekwentnie będziemy kontynuować bajkoterapię i zachęcamy wszystkich dorosłych – rodziców, nauczycieli oraz opiekunów – aby każdego dnia znaleźli choć chwilę na wspólne czytanie z dziećmi. To czas, który procentuje przez całe życie, dając najmłodszym uwagę, bliskość i wspólnie przeżywaną dobrą historię.

Poetka, autorka opowiadań i pamiętnika o nauczycielskiej pracy. Urodziła się w Rynie, mieszka i tworzy w Malinówce Wielkiej. Pracuje jako polonistka w Ełku.

Laureatka wielu ogólnopolskich konkursów poetyckich i prozatorskich, w tym dwukrotnie (2017 i 2018) Międzynarodowego Konkursu Literackiego im. Siegfrieda Lenza. W konkursach literackich otrzymywała wyróżnienia i nagrody. Są wśród nich: „Natura moich okolic" (Zielona Góra – sześć nagród), „O złote pióro" (Iława), Krzyż – drzewo kwitnące (Warszawa), „O kwiat dziewięćsiła" (Skomielna Czarna), „O Buławę Hetmańską" (Białystok – dwie nagrody), Ogólnopolski Konkurs Literacki im. Ignacego Józefa Kraszewskiego (Romanów), „O pióro Reymonta" (Kobiele Wielkie), Biesiada Literacka im. Elżbiety Daniszewskiej (Knyszyn – trzy razy Grand Prix), „O Złotą Wieżę Piastowską (Cieszyn – trzy nagrody). Była również wielokrotnie nagradzana w konkursach poetyckich „Martyrii" i Towarzystwa Miłośników Ełku. Otrzymała również wyróżnienie w I Ogólnopolskim Konkursie Poetyckim im. Janiny Osewskiej „Poezja nad Jeziorami" w Augustowie. Jest laureatką ogólnopolskiego konkursu na pamiętnik „Moja praca nauczycielska – wczoraj, dziś i jutro".

Swoje wiersze publikowała im. in. w „Martyrii", „Najprościej",„Akancie", „Głosie Nauczycielskim" Internecie, wydawnictwach pokonkursowych oraz antologiach takich jak: *W poezji kałamarzu* (Ełk 2001), *Powołany. Antologia utworów o św. Bonifacym z Kwerfurtu* (Augustów – Rajgród 2012), *Podlasie w blasku Słowa* (Białystok 2018), *Tak zwyczajnie na śmierć. O bł. Mariannie z Lipska na Biebrzą* (Kurianka 2018), *Wiersze od Augustowa* (Augustów 2021). Ma swoje wiersze w czterech tomikach pogwarkowych wydanych w małej poligrafii przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Augustowie APK: *Wiersze o książkach, czytaniu, zakładkach książkowych i bibliotekach* (2019), *Zauroczeni architekturą. Małe prozy i wiersze* (2019), *Pora na herbatę lub kawę* (2021), *Kwiaty, które znamy z imienia* (2022). Jej wiersz jest również w zbiorowej książce wydanej w 2026 roku przez Jamiński Zespół Indeksacyjny *Zauroczenie architekturą*.

W 2000 r. wydała tomik wierszy wspólnie ze swoim synem Miłoszem zatytułowany *Miłosz i Małgorzata*, a poetycką książkę *Życie mi smakuje* w Ełku w 2016 r.

Jest laureatką ełckiej Nagrody Białej Lilii w kategorii „Postawa godna naśladowania".

Lubi podróże, zwiedzanie muzeów, muzykę oraz teatr. Także teleturnieje. Była m.in. w finałowej trójce Wielkiego Finału teleturnieju „Jeden z dziesięciu", wygrała teleturniej „Gra słów. Krzyżówka".

Wiersze z nagrodami

Małgorzata Dorota Pieńkowska

Ogólnopolski Konkurs Poetycki „ O Złotą Wieżę Piastowską", Cieszyn 2024, II m.

O świcie

W mojej wsi najpiękniejsze są konie o świcie
oto posrebrzone wychodzą z mgły
najpierw plusk rzeki ciche rżenie
pełne radości parskanie mokry zapach
pod aksamitem skóry grają węzły żył

A ten trzeci jak świeżo wyłuskany kasztan
to jeszcze zupełny dzieciak
grzebie kopytem rozrzucając fontanny piasku
klacz patrzy na niego z tkliwą naganą w oku

Utkane z blasku wschodzącego słońca
chyba zabłądziły do mojej wsi
wprost z płótna Gierymskiego

Nie znają trwożnego sygnału trąbki
obce im polowanie i oddech psiej sfory
nie dla nich złocone litery i pamięć pokoleń
wiejskie Rosynanty Pałasze Marenga
nie mają dźwięcznych imion

To już ostatnia ich jesień u mnie
mówi sąsiad nerwowo ściskając uzdę
sił już nie mam a zwierzak przecież wymaga troski
trzeba z sercem chodzić koło niego
kupcy wciąż przyjeżdżają i pytają o cenę
chwalą mocno bo ładne bestie
tak szkoda mi je dać między ludzi
aż spać po nocach od tego myślenia nie mogę
bo wie pani ja całe życie z końmi

Konkurs Poezji Regionalnej, Knyszyn 2025, Grand Prix

wiersz poświęcony Elżbiecie Daniszewskiej

Czarodziejka

– Ach, jakie cudne obłoki na niebie,
suną jak wielkie białe parostatki!
Łagodne i dostojne tulą się do siebie,
aż serce bije szybciej z zachwytu.

– Dziecko, krowy idą w szkodę!
Ty w niebo nie patrz, a na ziemię!

– Czyje to trele niosą się od lasu?
Kto tak rozdzwania srebrną ciszę?
Ach, to wilga w cytrynowych piórkach,
to ona na gałązce się kołysze...

– Elżbietko, gęsi ci się rozpierzchły!
Ty pilnuj dobytku, a nie wciąż bujasz w obłokach!

– Ach, bo ja bym chciała siąść na takiej chmurce,
zobaczyć majestat szarych gór i wzburzone morze.
Nauczyciel mówił, że są dalekie światy,
Cóż takie jak ja dziewczę? Tylko marzyć może.

– Elżbieta! Bój się Boga! Tobie twarde życie.
Rodzić dzieci, kołowrotek, pilnować chałupy!

A jednak wyrzeźbiła ze słów swoje pieśni
i utkała wiersze z mgły i giętkiej trzciny.
Czarodziejka, która w życie zamieniła swe sny,
zieleniały w jej wierszach wiosny i bielały zimy.

Knyszyn 2024, Grand Prix

Słońce

Po prostu jest bezczelne
Zagląda do okien
Nawet wprost do łóżek
Próbuje obudzić śpiące dziewczęta
Kładąc się ciepłem na rozmarzonych twarzach
Głaszcze je tu i ówdzie po krągłościach
To wręcz nieprzyzwoite
Mówi za szybą zazdrosny wiatr

A kiedy na łące dyszy południe
Ono mruży rozognione oczy
Nie jest kanią nie pragnie dżdżu
Gdy dziewczęta chłodzą się
Białymi płótnami sukien

Może nawet wpadłoby na piwo
To jego święte prawo
Jest przecież tak samo złociste
I też sprawia że młodzieńcom mrużą się oczy
Nawet ma dar zakręcenia im w głowach

A jednak robi się nabożnie wzruszone
Gdy leciutko tańczy wielobarwną plamą witraża
Na chłodnej bieli ołtarza i kamieniu krzyża

Najbardziej kocha lipce i sierpnie
Wtedy wstaje równo ze słońcem
Po południu jest rozpalone od upału
I ma tyle ze wszystkim zachodu
Że chodzi po świecie aż do zachodu

Knyszyn 2024, Grand Prix

Strach na wróble

Aż po horyzont splątanej zieleni i błękitu
wygapiam się tak co dzień

Przyznaję otwarcie
to wibrowanie złotego powietrza wokół kapelusza
i lekki wietrzyk w dziurawych rękawach
piękne jest i przyjemne

Ale bywa różnie
czasem deszcz siecze mnie bezlitośnie
lodowatymi strugami

A najgorsze są te wróble
one kpią sobie ze mnie w żywe oczy
(o ile mogę tak powiedzieć)

Bezczelnie siadają mi na ramionach
łaskoczą w podbródek
zostawiają szarobiałe cętki
sami wiecie czego

szarpią za postrzępioną koszulę
i mają mnie za nic
po prostu traktują mnie
jak jakiegoś stracha na wróble

Jednak pozwalam im na to
przecież one też gapią się razem ze mną
w zmarszczki wody na jeziorze
rozczochrane czupryny drzew
chmury gęstniejące o ciepłym zachodzie

Mówią o mnie że jestem wzruszającym
skansenem czasoprzestrzeni
uciekinierem z baśni i wierszy
zapomnianych poetów lub obłąkanych malarzy

Cierpliwie stoję na drewnianej nodze
jej próchno sypie się w klepsydrze czasu
tak patrzę z wróblami w blask słońca
szarość zmierzchu granat nocy
i odchodzę w gwiezdny pył

„O Złotą Wieżę Piastowską", Cieszyn 2022, Nagroda Specjalna

Eksklamacja

Wisisz u mnie niczym zbity pies
a echo twych kroków i pragnień
zamiera w pustyni korytarza
dotykasz mego chłodu
głaszczesz dumny lwi łeb
by wkroczyć na salony
z wysoko uniesioną głową
ty salonowy lew
czasem zadziwia cię mój lekko wysklepiony łuk
do bólu prosty w swej prostocie

Bywa że pocałujesz mnie kolejny raz
potem z irytacją trzaskasz drzwiami ile sił
albo zostawiasz je niedomknięte
zawsze to jakieś wyjście
by wyjść z tego z twarzą

Wzrusza cię chłód mej patyny
gładka suchość starego drewna
bieli porcelany w błękitne kwiatki
wzdychasz kiedyś to byli mistrzowie

Czasem opadam powoli jak powieki tych
którzy dotykają mnie z bojaźnią

Gdy mój gość zdaje się na ślepy los
winiąc mnie za wszystko
wtedy stawiam opór zgrzytam ze złością
i groźnie szczerzę mosiężne kły

A przecież dłoń dziecka tak mnie roztkliwia
że wstrzymuję oddech i nawet nie skrzypię

Jestem triumfalnym znaleziskiem na śmietniku
znakiem epoki w muzealnych katalogach

Mój triumwirat to klamra i zasuwa
na nie zawsze mogę liczyć
gdy słyszę sakramentalne
klamka zapadła

O Złotą Wieżę Piastowską, Cieszyn 2022, Nagroda Specjalna

Lekcja

Mają osiem, może dziewięć lat,
duże przerażone oczy,
w których jeszcze tlą się łuny pożarów.

Pierwszy jest szczupły i blady,
nerwowo zaciska pięści.
To jego pierwszy dzień w tej szkole.

Dzwonek na przerwę rozrywa ciszę.
Mój nowy uczeń - mały przerażony ptak -
wtula głowę w ramiona, a dłońmi zasłania uszy.

Jeszcze nieopierzony, wyrzucony z gniazda,
ma coraz mniej nadziei na ciche noce
z rdzawą pamięcią unoszących się strzępów piór.

Na dźwięk syreny za oknem
jego twarz gwałtownie blednie,
głos więźnie w krtani.
I nie nazwie już po polsku dni tygodnia,
co wydawało się dość proste.

Łowię z ich rozmowy roztrzaskane słowa.
– Tak szybko biegłem do piwnicy,
tak szybko jak nigdy w życiu!
To był trzeci alarm tego dnia,
myślałem, że już nie zdążę...
Siedzieliśmy tam długo,
w środku było ciemno, duszno i strasznie,
mieliśmy tylko jedną latarkę...

Próbuję rozmawiać z nimi o zwierzętach.
Tak, miał dużego psa, ale nie mógł go zabrać,
przecież jechali trzy dni pociągiem i autobusem,
mama, jego młodsi bracia i on.

– Zostawiłeś go samego na polu?
My swego daliśmy do cioci.
To co teraz robi twój pies? – pyta drugi chłopiec.
– Umiera.

Trzech ich było

Patrzy śmiało
Ze starej fotografii
Młodzieniec w strażackim mundurze

W poniemieckim hełmie
Dumnie siedzi za kierownicą
Bedforda z demobilu

Najprzystojniejszy strażak
W naszym mieście
Dostał się Adeli
Pannie zza Buga

Trzech ich było szwagrów strażaków
Komendant Józek o chmurnym spojrzeniu
Dwóch starszych ogniomistrzów
Michał i Bolek

Kto miał ojca strażaka
Był najważniejszy na podwórku
Błysk toporka smak dymu
Włosy muśnięte ogniem

Kto miał męża strażaka
Nie lubił nocnego stukania w drzwi
Samotnych wieczorów
Gdy skradał się lęk

Babcia Adela od lat
Omiata spojrzeniem
Galowy mundur
Najprzystojniejszego strażaka w mieście
Samotnie złoci się akselbant
W czeluściach starej szafy

Bolek pod ciężarem ziemi
Śni cmentarne sny
Gasi z Jakubowej drabiny
Niebieskie pożary
Hydrant mu melodię duszy gra

– Ach jaki piękny wóz bojowy
Gna ulicami miasta
Patrzy staruszka Adela
A w serce wkrada się lęk

Ogólnopolski Konkurs Literacki im. Jana Pocka, Wyróżnienie

Mój świat

Mam koguta pięknego, brązowego,
ogromnego, blaszanego!
Dzwoni, gdy chłoszcze go wiatr.
Zdziwiony patrzy na świat
z wysoka, bo tak wisi od lat.
Nad moim gankiem wieczorem i rankiem
wierny jak pies miedziany bies!

Prężą się słoneczniki do nieba,
złocą się pięknie – tak trzeba.
Ptaki się kłócą na jego tarczy,
pies łypie okiem i cicho warczy.

Sypie się ziarno, gdy dmuchnie wiatr,
śmieję się ja i śmieje się sad.

Dotykam blasków i smakuję lazury,
siadam na Wielkim Wozie, patrzę na świat z góry.
Więc chce się marzyć, chce się żyć,
gdy suną kłęby chmur jak wielkie parowozy.
Kołyszę na dłoni srebra babiego nić
i chłonę wrzos wieczorów roztopionych w zorzy.

A ty mnie pytasz o przepis na miłość,
spoglądasz w kalendarz, liczysz, co było.
Mój świat jest piękny jak kogut z blachy,
jak koronki wróbli zdobiące wiejskie dachy,
jak słońce słonecznika, jak zapach rannej rosy.
Ty ze mną smakujesz życie, szczęśliwy i bosy!

Nagrodzone Białystok 2019

Pożegnanie z bohaterem
(Czyż nie dobija się koni)

Żegnaj dzielny Rosynancie
chrapy masz pełne wiatru
pod powieką zmętniałe oko
chowa obrazy niemądrych czynów
dumną szyję niesiesz w koronie drzazg

Strzępy łachmanów łopoczą jak sztandar
Siodło dawno sparciałe kopyta rdzewieją krwią

We śnie przemierzasz dawne przestrzenie Kastylii
To dlatego wtedy pod twą zmierzwioną sierścią
grają sploty żył cichutko rżysz i rzęsy lśnią ci łzą

Wiatraki twojego rycerza dawno wymarły
a on został bożyszczem odważnych głupców
i żądnych sławy dorosłych chłopców

Krajobraz mielą stalowe potwory
okiełznane przez technikę

A ty cóż Rosynancie
tłuczesz się po kartach dawnych historii
i prawie nikt cię nie pamięta
nawet ja

Rosynant – detal pomnika Miguela de Cervantesa w Madrycie.
Fot. Manuel Martín Vicente, icencja CC BY 2.0, źródło: Wikimedia Commons.

I Ogólnopolski Konkurs Poetycki „Poezja nad jeziorami", Augustów 2026, Wyróżnienie

Okruchy

Zmierzch złoci drobną postać dziecka
Marianka mały brodziec zanurza stopy
w zmarszczkach mazurskiego jeziora

Przesypuje w sitach dłoni mokry piach
jeszcze jeszcze i jeszcze
szept wiatru falami powraca

Ostrożnie podnosi ku oczom
szarobłękitną skorupę z wstęgą granatu
jej pierwszy dziecięcy skarb
talerz gorącego rosołu sprzed wielu lat
cień czerwonej cegły pruski mur i zdziczały sad

Omszały kafel starego pieca
wyłania spod chropawej zieleni wody
głęboką purpurę domowego ogniska
powraca cichym echem żar i płomieni trzask

Oto mój kolejny skarb – szepcze Marianka
głaszcząc czule ranę w uchu kubeczka –
tu w dawnej dawności dziecko piło mleko

Troskliwie układa na kamieniu
swoje małe wielkie muzeum
wywołując dawnych mieszkańców wioski
bez imion bez twarzy i bez pamięci

Składa puzzle skorup pełnych kwiatków i motyli
tajemniczy podwodny świat
próbuje cofnąć zaskorupiały czas
nie zna wojen pożarów rozstań i wygnań
ma tylko sześć lat

Knyszyn 2023, Grand Prix

Idzie na wiosnę

Tej zimy ludzie zamarli w zdumieniu na moście
Rzeka stanęła w lodowych objęciach
Brzeszczot wiatru ciął ostro trzciny
Tłukł w okiennice nad wszelkie pojęcie

Znikali jeden po drugim
Mieszkańcy mojej wsi
Ich życie ulatywało cicho
Obłokiem oddechu w zastygły błękit

Stary od Mańka lubił siadać na ławie,
Czasem ktoś poczęstował go papierosem
Rzadko to było ale stary rozumiał
Bo sam niezdarnie chował grosiki
W chustce koloru ziemi

Janina mieszkała dwa domy dalej
Jej chałupa tuliła się cicho do krzywej gruszy
Janina też była stara milcząca i krzywa
Koślawymi palcami zawsze kreśliła
Znak krzyża przy wiejskiej kapliczce

Każdego maja rozkwitała jak bzy
Głos miała wciąż piękny i czysty
O Maryjo jakże ty wspaniała
Niosło się po całej wsi
A ludzie kiwając głowami w zachwycie mówili
Głos ma nasza Jaśka jak dzwon
I chwalili łąki umajone

Kiedy grzebali Franciszka
Ksiądz tylko westchnął
To już piąty pogrzeb w waszej wsi

Z marcem mocował się kwiecień
I wszyscy wokół mieli nadzieję
Że w końcu kosa wejdzie na łąki
A nie za progi pobielonych domów
Gdzie ludzie mieli spękane pięty i brudne paznokcie
Których nie udało się odszorować na ostatnią drogę

Tak
Ciężka była zima tej zimy w naszej wsi

Ewelina Bednarczyk

Gramatyka i wielojęzyczność – scenariusz lekcji o przysłówku

Współczesna szkoła podkreśla znaczenie wielojęzyczności w procesie kształcenia, co oznacza nie tylko umiejętność posługiwania się więcej niż jednym językiem, lecz także wykorzystywanie wiedzy o różnych językach do rozumienia komunikacji i struktur językowych.

Wprowadzanie elementów wielojęzyczności na lekcjach języka polskiego może stanowić wartościowe uzupełnienie tradycyjnego nauczania gramatyki, ponieważ pozwala spojrzeć na zagadnienia językowe z szerszej perspektywy i uświadamia uczniom, że wiedza zdobywana na różnych przedmiotach uzupełnia się.

Prezentowana lekcja została przygotowana w ramach projektu „Szkoła Zadań Prawdziwych", który zakłada rozwijanie kompetencji językowych uczniów poprzez łączenie treści z różnych obszarów edukacyjnych oraz wykorzystywanie elementów różnych języków w nauczaniu przedmiotowym.

W artykule przedstawiono scenariusz lekcji języka polskiego poświęconej przysłówkowi jako części mowy, wzbogaconej o elementy porównania z językiem angielskim. Tego typu działania sprzyjają rozwijaniu świadomości językowej uczniów oraz pomagają dostrzegać podobieństwa i różnice między językami.

Konspekt lekcji języka polskiego z elementami wielojęzycznościw klasie V szkoły podstawowej

1. Informacje organizacyjne:
klasa: V A; nauczyciel: Ewelina Bednarczyk;

2. Temat lekcji
Jak tu teraz nie wspomnieć o przysłówku?

3. Cele lekcji
Cel ogólny: Utrwalenie i uporządkowanie wiadomości o przysłówku jako części mowy.
Cele operacyjne: uczeń wskazuje przysłówki wśród części mowy; określa znaczenie przysłówków w zdaniu; rozpoznaje przysłówki pochodzące od przymiotników; tworzy przysłówki od przymiotników; tworzy stopień wyższy i najwyższy przysłówków; stopniuje przysłówki w sposób prosty (regularny i nieregularny) oraz opisowy; redaguje tekst z użyciem przysłówków w różnych stopniach; porównuje przysłówki w języku polskim i angielskim, wskazując podobieństwa; tworzy proste zdania z przysłówkiem w języku angielskim (uczniowie chętni / zdolni).

4. Treści z podstawy programowej:
II.1.1; II.1.2; II.1.7; II.2.8

5. Kompetencje kluczowe w zakresie rozumienia i tworzenia informacji; w zakresie wielojęzyczności; osobiste, społeczne; uczenia się; cyfrowe.

6. Metody i formy pracy
Metody podające: objaśnienie nauczyciela, pogadanka kierowana, analiza tabeli w podręczniku.
Metody aktywizujące: burza mózgów (rozgrzewka językowa), mapa pojęciowa, element refleksji podsumowującej (niedokończone zdania).
Metody praktyczne: ćwiczenia w rozpoznawaniu przysłówków w zdaniach, stopniowanie przysłówków, układanie własnych zdań, praca z podręcznikiem, ćwiczenia interaktywne (Wordwall).
Metody eksponujące/porównawcze: analiza porównawcza języka polskiego i angielskiego, elementy wielojęzyczności.

Formy pracy: praca zbiorowa (z całą klasą), praca w parach, praca indywidualna.

7. Materiały i środki dydaktyczne: podręcznik NOWE Słowa na start!, klasa 5 (s. 174); zeszyt przedmiotowy; tablica/tablica multimedialna; prezentacja i zapis na tablicy; karta pracy z zestawem zdań; tabela do stopniowania przysłówków (przygotowana przez nauczyciela); ćwiczenie interaktywne Wordwall; komputer + monitor interaktywny; długopisy, zakreślacze.

8. Informacje o zespole klasowym: liczebność klasy: 23 osoby; uczniowie z opinią/orzeczeniem: 6.

9. Przebieg lekcji
1) Faza wstępna
Czynności organizacyjne: powitanie, sprawdzenie obecności, zapisanie tematu, przedstawienie celu:
Celem dzisiejszej lekcji jest utrwalenie i uporządkowanie wiadomości o przysłówku jako nieodmiennej części mowy oraz doskonalenie umiejętności rozpoznawania go w zdaniu, zadawania do niego właściwych pytań i poprawnego stosowania w wypowiedziach.

1) Pytanie na rozgrzewkę (burza mózgów):
Jak można powiedzieć, że ktoś biega? (np. szybko, wolno, energicznie...). Uczniowie podają przykłady.
2) Pytanie kierujące: Jaką częścią mowy są te wyrazy? Co one określają?
3)Duża część przysłówków pochodzi od przymiotników, np. ładny – ładnie.

Podanie przez uczniów przysłówków do przymiotników, z wykorzystaniem np. wordwall.net

2. Faza realizacyjna

1) Przypomnienie wiadomości
Uczniowie wspólnie tworzą mapę pojęciową „PRZYSŁÓWEK":

- nieodmienna część mowy;
- odpowiada na pytania: jak? gdzie? kiedy?
- najczęściej określa czasownik;
- większość pochodzi od przymiotników, np. ładnie;
- niektóre nie pochodzą od przymiotników, np. teraz.

2) Praca w parach
Każda para otrzymuje zestaw zdań:
1. Kasia pięknie śpiewa.
2. Tomek szybko biegnie do szkoły.
3. Dziś spotkamy się wcześniej.
4. Autokar zatrzymał się blisko sklepu.
5. Dzieci bawią się wesoło na podwórku.
6. Mama cierpliwie tłumaczy zadanie.
7. Samolot leciał wysoko nad chmurami.
8. To miejsce jest naprawdę daleko od domu.
9. Wczoraj wróciliśmy późno do domu.
10. Uczniowie pracowali bardzo dokładnie.
11. Kot wszedł ostrożnie na drzewo.
12. Tutaj jest wyjątkowo spokojnie.

Zadania: podkreśl przysłówek; zadaj do niego pytanie; określ, co on opisuje.
Następnie wybrane pary prezentują odpowiedzi.
Nauczyciel udziela informacji zwrotnej: co zostało wykonane poprawnie? co wymaga poprawy? jak można poprawić odpowiedź?

3) Element wielojęzyczności – język polski/język angielski: szybko/quickly; wolno/slowly; głośno/loudly; cicho/quietly
Pytania: Co łączy angielskie wyrazy? (końcówka -ly)
Jak nazywa się przysłówek po angielsku? (adverb)

Krótka refleksja:
W obu językach przysłówek: określa czynność, np. A turtle walks slowly; odpowiada na pytanie „jak?" (how?), np. A turtle walks (how?) slowly.
(Uczniowie z doświadczeniem językowym mogą podać własne przykłady.)

4) Nowa wiadomość s. 174 w podręczniku
a. Przysłówki, które utworzono od przymiotników można stopniować.
b. Analiza tabeli i wklejenie do zeszytu.
5) Zadanie 4 i 5 s. 174 ustnie.
6) Przypomnienie stopniowania w języku angielskim: stopniowanie proste regularne: late, later, the latest; stopniowanie proste nieregularne: well, better, the best; opisowe: slowly, more slowly, the most slowly.
Wniosek: W języku polskim i angielskim występuje stopniowanie proste – regularne i nieregularne oraz stopniowanie opisowe.
7) Ćwiczenie utrwalające indywidualne: każdy uczeń wymyśla jeden przysłówek, a następnie układa z nim zdanie w stopniu równym, wyższym i najwyższym. Następnie chętni uczniowie próbują ułożyć zdania w języku angielskim z wybranym przysłówkiem.

***Dostosowanie do potrzeb uczniów**

- Uczniowie ze SPE – zadanie z podanymi już przysłówkami, z którymi trzeba ułożyć zdania.
- Uczniowie zdolni – tworzenie zdań z wybranym przysłówkiem w języku angielskim oraz z porównywaniem przysłówków.

3. Faza podsumowująca

Dokończ zdanie:

- Dziś dowiedziałem/am się, że...
- Przysłówek to...
- Najłatwiejsze było...
- Trudność sprawiło mi...

11. Ewaluacja

Na zakończenie lekcji nauczyciel zadaje pytanie podsumowujące: *Kto potrafi samodzielnie wskazać przysłówek w zdaniu i poprawnie go stopniować?*
Uczniowie zgłaszają się i podają przykłady. Najbardziej aktywni uczniowie zostają nagrodzeni.

Wprowadzanie elementów wielojęzyczności do nauczania języka polskiego może znacząco wzbogacić proces dydaktyczny, rozwijać świadomość językową uczniów oraz ułatwiać im dostrzeganie podobieństw i różnic między językami. Porównywanie zjawisk gramatycznych w języku polskim i językach obcych sprzyja lepszemu zrozumieniu omawianych zagadnień, a także pokazuje praktyczne zastosowanie zdobytej wiedzy w różnych kontekstach komunikacyjnych.

Przedstawiony w artykule konspekt lekcji poświęconej przysłówkowi jako części mowy stanowi przykład takiego podejścia – łączy utrwalanie treści gramatycznych z elementami języka angielskiego, umożliwiając uczniom rozwijanie kompetencji wielojęzycznych, umiejętności analizy i porównywania struktur językowych oraz kreatywnego stosowania przysłówków w różnych kontekstach. Tego typu działania pokazują, że nauka języka polskiego może być ciekawa, angażująca i powiązana z doświadczeniami językowymi uczniów zdobywanymi również podczas nauki innych języków.

https://wordwall.net/pl/resource/37059629/polski-jako-obcy/przys%C5%82%C3%B3wki

Ewelina Bednarczyk jest nauczycielką w Szkole Podstawowej nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi im. Mikołaja Kopernika w Gołdapi

Regina Merchelska

Znaczenie doświadczeń i eksperymentów w nauczaniu przedmiotów przyrodniczych

Jako nauczyciel biologii z wieloletnim doświadczeniem mogę z pełnym przekonaniem stwierdzić, że prawdziwe zrozumienie nauk przyrodniczych zaczyna się tam, gdzie kończy się sama teoria, a zaczyna praktyczne działanie. Biologia, chemia, fizyka czy przyroda to dziedziny, które opisują rzeczywistość – a tę najłatwiej poznaje się przez obserwację, eksperyment i bezpośrednie doświadczenie.

Współczesna dydaktyka wyraźnie podkreśla, że uczeń powinien być aktywnym odkrywcą, a nie jedynie biernym odbiorcą wiedzy. Doskonałym przykładem takiego podejścia są warsztaty metodyczne „Niesamowita kropla wody – niezwykłe właściwości wody oraz żyjący w niej mikroświat", które odbyły się 18 marca 2026 roku w Centrum Edukacji Ekologicznej w Ełku. Wydarzenie to pokazało, jak ogromny potencjał edukacyjny tkwi w prostych doświadczeniach.

Już na samym początku uczestnicy mogli przekonać się, jak silnie oddziałuje na wyobraźnię odpowiednio dobrana demonstracja. Symboliczne przedstawienie zasobów wodnych Ziemi – wiadro wody i zaledwie łyżeczka jako ilość dostępna dla człowieka – pozwoliło w niezwykle obrazowy sposób uświadomić skalę problemu wody pitnej. Tego typu doświadczenia ucząc, budują świadomość ekologiczną.

Niezwykle istotnym elementem warsztatów była aktywizująca gra dydaktyczna, w której uczestnicy odtwarzali przebieg burzy i cykl obiegu wody w przyrodzie. Takie metody pracy angażują różne zmysły, emocje i ruch, co znacząco zwiększa efektywność uczenia się. Uczniowie zapamiętują więcej, gdy sami uczestniczą w procesie, a nie tylko słuchają wykładu.

Największą wartość edukacyjną stanowiły jednak stacje badawcze, przy których wykonywano doświadczenia. To właśnie one najlepiej pokazują, jak teoria łączy się z praktyką. Eksperymenty, typu j „skaczące rodzynki" czy „lewitujące jajko" w przystępny sposób tłumaczą zjawiska fizyczne, takie jak siła wyporu czy zależność gęstości od stężenia substancji. Z kolei doświadczenia związane z załamaniem światła („znikająca moneta") czy napięciem powierzchniowym pozwalają uczniom samodzielnie odkrywać prawa rządzące światem.

Nie można również pominąć znaczenia obserwacji mikroskopowych. Możliwość zobaczenia mikroorganizmów żyjących w kropli wody otwiera przed uczniami zupełnie nową perspektywę – uświadamia istnienie niewidzialnego gołym okiem świata. Takie doświadczenia rozwijają ciekawość poznawczą i uczą precyzyjnej obserwacji – fundamentu nauk przyrodniczych.

Warto podkreślić, że doświadczenia nie muszą być skomplikowane ani kosztowne. Wręcz przeciwnie – najprostsze eksperymenty często okazują się najbardziej efektywne dydaktycznie. Kluczowe jest to, aby były one wykonywane samodzielnie przez uczniów, bo tylko wtedy stają się źródłem autentycznego zrozumienia.

Podsumowując, doświadczenia i eksperymenty pełnią kluczową rolę w nauczaniu biologii, chemii, fizyki i przyrody. Rozwijają umiejętność myślenia naukowego, uczą wnioskowania, pobudzają ciekawość i zaangażowanie. Warsztaty „Niesamowita kropla wody" są doskonałym dowodem na to, że nauka poprzez działanie nie tylko zwiększa efektywność nauczania, ale także inspiruje, zarówno uczniów, jak i nauczycieli, do dalszego odkrywania świata.

Dzięki takim inicjatywom edukacja przyrodnicza staje się żywa, praktyczna.Bezpośredni kontakt z doświadczeniami pozwala lepiej zrozumieć zjawiska zachodzące w otaczającym nas środowisku oraz dostrzec ich znaczenie w codziennym życiu. Zajęcia kształtują umiejętność współpracy, samodzielnego poszukiwania odpowiedzi oraz prowadzenia obserwacji i badań.

Krzysztof Piłat

Rozwój człowieka ważniejszy niż chwilowy wynik

Szkoła wzajemnego szacunku i odpowiedzialności – model potrzebny współczesnej edukacji
Współczesna szkoła coraz częściej staje przed pytaniem nie tylko o skuteczność nauczania, ale przede wszystkim o jakość relacji międzyludzkich. To właśnie sposób budowania relacji pomiędzy uczniami, nauczycielami i rodzicami decyduje o tym, czy szkoła staje się miejscem rozwoju, bezpieczeństwa i współpracy, czy przestrzenią konfliktów, lęku i wzajemnej nieufności.

Trzy modele funkcjonowania szkoły
W opisie modeli funkcjonowania szkoły można wyróżnić trzy podstawowe typy środowisk edukacyjnych:
Szkoła autorytarna, w której relacje opierają się na dominacji i podporządkowaniu. W takim systemie prawa ucznia bywają naruszane, a młody człowiek traktowany jest przedmiotowo. Strach zastępuje dialog, a posłuszeństwo staje się ważniejsze niż rozwój samodzielności i odpowiedzialności. Szkoła tego typu może prowadzić do wycofania, frustracji i utraty poczucia własnej wartości.
Szkoła bez granic i konsekwencji, gdzie autorytet nauczyciela zostaje osłabiony, wymagania są nieczytelne, a odpowiedzialność za zachowania uczniów rozmywa się. Nadmiernie liberalne podejście prowadzi często do chaosu wychowawczego i poczucia braku bezpieczeństwa. Wbrew pozorom dzieci i młodzież potrzebują nie tylko wolności, ale również stabilnych zasad oraz dorosłych, którzy potrafią mądrze wyznaczać granice.
Szkoła dialogu i współpracy oparta na wzajemnym szacunku, dialogu i odpowiedzialności. W takim środowisku obowiązują jasno określone zasady, które dotyczą wszystkich członków społeczności szkolnej: uczniów, nauczycieli, rodziców i dyrekcji. Szkoła nie rezygnuje ani z wymagań, ani z empatii. Potrafi konsekwentnie reagować na niewłaściwe zachowania, ale jednocześnie buduje atmosferę zaufania i współpracy.

Czy sama kontrola wystarczy?
Coraz częściej podkreśla się również, że nadmierne rozbudowywanie mechanizmów kontroli, procedur i wzajemnego nadzoru może prowadzić do pogłębiania konfliktów w środowisku szkolnym. Szkoła nie powinna opierać się przede wszystkim na logice oskarżeń i wzajemnego monitorowania, lecz na budowaniu relacji oraz odpowiedzialności wszystkich stron. Jeśli nauczyciel zaczyna funkcjonować w poczuciu ciągłego zagrożenia, trudno oczekiwać, by tworzył bezpieczne i wspierające środowisko dla uczniów.

Tutoring systemowy jako alternatywa
Dlatego coraz większą rolę przypisuje się tutoringowi systemowemu, opartemu na indywidualnym wsparciu ucznia, budowaniu relacji i atmosfery zaufania. Tutor lub wychowawca staje się przewodnikiem młodego człowieka – wspiera jego rozwój, pomaga w trudnościach i uczy odpowiedzialności. Taki model wzmacnia motywację wewnętrzną ucznia oraz poczucie przynależności do wspólnoty szkolnej.

Sport jako wzór dobrej współpracy
Bardzo cennym przykładem praktycznego budowania kultury wzajemnego szacunku jest dokument przygotowany przez Szkolny Związek Sportowy. Zawarte w nim „Zasady dobrego zachowania rodziców podczas meczów i turniejów" pokazują, jak mądrze budować współpracę pomiędzy dorosłymi a dziećmi.

Pozytywna komunikacja zamiast presji
Dokument podkreśla przede wszystkim znaczenie pozytywnego wsparcia. Rodzic ma dopingować dziecko krótkimi, budującymi komunikatami, takimi jak: „Brawo!", „Super!" czy „Dobra próba!", zamiast wywierać presję lub wydawać instrukcje taktyczne z trybun. Wskazuje się, że dziecko słyszące sprzeczne polecenia od trenera i rodziców traci pewność siebie oraz poczucie bezpieczeństwa. To ważna lekcja także dla szkoły – uczeń potrzebuje spójności komunikatów oraz współpracy dorosłych, a nie rywalizacji między nimi.

Szacunek dla autorytetu dorosłych
Dokument wyraźnie akcentuje również potrzebę szacunku wobec trenera i sędziego. Rodzice zachęcani są do spokojnych rozmów poza emocjami meczu, bez podważania autorytetu dorosłych przy dzieciach. Taka postawa ma ogromne znaczenie także w środowisku szkolnym. Publiczne krytykowanie nauczyciela przy dziecku osłabia zaufanie do szkoły, buduje chaos wychowawczy i uczy młodego człowieka unikania odpowiedzialności.

Rozwój ważniejszy niż wynik
Szczególnie wartościowe jest przesunięcie akcentu z wyniku na rozwój dziecka. W dokumencie podkreśla się, że najważniejsze są: wysiłek, zaangażowanie, odwaga podejmowania prób i radość z uczestnictwa. Podobnie powinno funkcjonować środowisko szkolne – ocena nie może definiować wartości ucznia. Znacznie ważniejsze jest budowanie motywacji wewnętrznej, poczucia sprawstwa i przekonania, że błędy są naturalnym elementem nauki.

Bezpieczeństwo i odpowiedzialność w świecie cyfrowym
Bardzo dojrzałym elementem dokumentu są także wskazania dotyczące bezpieczeństwa i prywatności dzieci. Zakaz publikowania materiałów bez zgody czy nagrywania konfliktów w celu publicznego rozliczania innych pokazuje, że odpowiedzialność dorosłych polega nie na eskalowaniu emocji, lecz na ochronie dziecka i budowaniu bezpiecznej wspólnoty.

Rodzic jako partner szkoły
Dopełnieniem tych zasad jest część poświęcona wspieraniu dziecka w szkole. Zwraca się w niej uwagę, że rolą rodzica nie jest wyręczanie dziecka ani prowadzenie ciągłych konfliktów z nauczycielami, ale wspieranie samodzielności, odpowiedzialności i odporności psychicznej młodego człowieka. Szczególnie ważne wydają się wskazania, by rozmawiać spokojnie i z szacunkiem; ufać nauczycielom i współpracować z nimi; doceniać wysiłek, a nie wyłącznie wyniki; uczyć dziecko odpowiedzialności za własne decyzje oraz budować pozytywne emocje wokół szkoły.

Szkoła jako wspólnota
Dokument Szkolnego Związku Sportowego pokazuje, że możliwe jest tworzenie środowiska opartego nie na wzajemnych oskarżeniach, lecz na współpracy, zaufaniu i wspólnym celu, jakim jest rozwój dziecka. Sport staje się tu metaforą dobrej szkoły – miejsca, gdzie istnieją jasne zasady, szacunek dla wszystkich uczestników oraz przekonanie, że rozwój człowieka jest ważniejszy niż chwilowy wynik.

Fundament dobrej szkoły
Pożądany model szkoły nie opiera się ani na strachu, ani na całkowitej dowolności. Jego fundamentami są dialog, odpowiedzialność, wzajemny szacunek i konsekwencja. Tylko szkoła budująca kulturę współpracy pomiędzy uczniami, nauczycielami i rodzicami może stać się miejscem prawdziwego rozwoju młodego człowieka oraz przestrzenią przygotowującą do dojrzałego życia społecznego. W takim środowisku uczniowie uczą się nie tylko zdobywania wiedzy, lecz także budowania relacji, rozwiązywania konfliktów i podejmowania odpowiedzialnych decyzji.

Agata Skopnik

Jak nowoczesna edukacja łączy tradycję z innowacyjnymi metodami nauczania

W kwietniu i maju 2026 roku w Szkole Podstawowej im. Feliksa Nowowiejskiego w Wydminach zrealizowano wyjątkowy projekt edukacyjno-patriotyczny **„Marsz Flagi Biało-Czerwonej z Noblistami”**. Głównym celem było kształtowanie postaw obywatelskich, rozwijanie patriotyzmu oraz pogłębianie wiedzy o historii Polski wśród uczniów.

W trakcie realizacji projektu dzieci i młodzież poznawały znaczenie Święta Flagi Rzeczypospolitej Polskiej oraz rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja. Uczniowie zgłębiali symbolikę barw narodowych, rozmawiali o wartościach takich jak wolność, solidarność i odpowiedzialność, a także odkrywali, jak ważną rolę odgrywają one we współczesnym życiu społecznym. Działania te wspierały rozwój **kompetencji obywatelskich**, kształtując świadome postawy społeczne oraz poczucie odpowiedzialności za wspólne dobro.

Projekt miał charakter interdyscyplinarny i łączył treści historyczne z rozwijaniem kompetencji językowych, artystycznych oraz społecznych. Jednym z jego najbardziej wartościowych elementów było powierzenie uczniom roli edukatorów. Młodzi patrioci samodzielnie przygotowali i przeprowadzili lekcje tematyczne dla swoich koleżanek i kolegów. Dzięki temu rozwijali kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie uczenia się, ucząc się planowania pracy, odpowiedzialności za własny rozwój, współpracy oraz skutecznej komunikacji.

Szczególne miejsce w projekcie zajęli polscy nobliści. Uczniowie przygotowali prezentacje w języku angielskim poświęcone wybitnym Polakom nagrodzonym Nagrodą Nobla. Czytanie i prezentowanie tekstów w języku obcym pozwoliło im nie tylko poszerzyć wiedzę historyczną, ale również doskonalić **kompetencje w zakresie wielojęzyczności**, rozwijać umiejętność publicznego występowania oraz budować pewność siebie w komunikacji.

Nie zabrakło także atrakcji dla najmłodszych. Uczniowie klas I–III uczestniczyli w grze terenowej „Tropem historii Polski”, przygotowanej w formie grywalizacji.

Poprzez wykonywanie zadań i rozwiązywanie zagadek dzieci poznawały ważne wydarzenia z dziejów naszego kraju, jednocześnie rozwijając kompetencje matematyczne oraz umiejętność rozwiązywania problemów, ucząc się współpracy i działania w grupie.

W przygotowania do głównych obchodów zaangażowała się cała społeczność szkolna. Uczniowie projektowali zaproszenia, plakaty informacyjne oraz dekoracje utrzymane w biało-czerwonych barwach. Działania te rozwijały kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej, kreatywność oraz umiejętność wykorzystywania różnorodnych środków wyrazu artystycznego. Przygotowywanie materiałów informacyjnych wspierało również kompetencje cyfrowe, związane z wyszukiwaniem, opracowywaniem i prezentowaniem informacji.

Projekt stał się także okazją do rozwijania kompetencji przedsiębiorczości. Uczniowie planowali działania, dzielili się zadaniami, podejmowali inicjatywy i wspólnie dążyli do osiągnięcia wyznaczonych celów. Dzięki temu zdobywali doświadczenie w organizacji pracy zespołowej oraz odpowiedzialnym podejmowaniu decyzji.

Projekt skutecznie integrował społeczność szkolną i lokalną. Jego realizacja była możliwa dzięki zaangażowaniu zespołu nauczycieli: Doroty Fiedorczyk – szkolnego lidera zmian, Moniki Stanisławskiej, Kamili Bystrzyjewskiej, Anny Perdion, Aleksandry Samulak oraz Agaty Skopnik. Ważnym wsparciem była także współpraca z Gminnym Ośrodkiem Kultury w Wydminach, Ochotniczą Strażą Pożarną oraz Policją.

„Marsz Flagi Biało-Czerwonej z Noblistami" pokazał, że nowoczesna szkoła może skutecznie łączyć patriotyczne tradycje z aktywnymi i innowacyjnymi metodami nauczania. Projekt nie tylko wzbogacił wiedzę uczniów o historii i kulturze Polski, ale także przyczynił się do wszechstronnego rozwijania kompetencji niezbędnych do funkcjonowania we współczesnym świecie.

Odkrywanie kompetencji przyszłości

W Szkole Podstawowej im. Feliksa Nowowiejskiego w Wydminach odbył się Festiwal Nauki – wyjątkowe wydarzenie stanowiące zwieńczenie projektu edukacyjnego promującego innowacje pedagogiczne w obszarze nauk przyrodniczych i matematycznych. Projekt realizowany był nowoczesnymi metodami nauczania, wykorzystującymi elementy wielojęzyczności, uczenia się przez działanie, indywidualizacji procesu edukacyjnego, grywalizacji oraz interdyscyplinarności.

Głównym celem przedsięwzięcia było rozbudzanie ciekawości poznawczej uczniów, rozwijanie pasji badawczych oraz popularyzacja wiedzy z zakresu biologii, chemii, fizyki, geografii i matematyki. Działania projektowe wspierały rozwój kompetencji matematycznych oraz kompetencji w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii, zachęcając uczniów do samodzielnego odkrywania praw rządzących światem.

Uczniowie klas VII–VIII, przy wsparciu nauczycieli, planowali przebieg festiwalu, przygotowywali plakaty informacyjne, dekoracje oraz stanowiska tematyczne – stacje zadaniowe. Proces ten rozwijał kompetencje przedsiębiorcze, związane z organizacją pracy, plano-

waniem działań, podejmowaniem inicjatywy oraz odpowiedzialnością za realizację wspólnego celu. Tworzenie materiałów promocyjnych i informacyjnych sprzyjało rozwijaniu kompetencji cyfrowych oraz kreatywności.

W dniu wydarzenia szkoła zamieniła się w przestrzeń pełną naukowych inspiracji. Sale lekcyjne zostały przekształcone w strefy tematyczne, w których uczniowie uczestniczyli w doświadczeniach, eksperymentach, obserwacjach i grach edukacyjnych. Każda stacja zadaniowa oferowała inne wyzwania od zagadek logicznych i matematycznych, przez doświadczenia chemiczne i fizyczne, po zadania związane z obserwacją świata przyrody. Dzięki temu uczniowie rozwijali umiejętność krytycznego myślenia, analizowania danych, formułowania hipotez oraz wyciągania wniosków na podstawie obserwacji, czyli kompetencji kluczowych niezbędnych we współczesnym świecie.

Uczestnicy poruszali się między stanowiskami z kartą obiegową, zdobywając punkty i pieczątki za wykonane zadania. Elementy grywalizacji zwiększały zaangażowanie uczniów, wzmacniały motywację do nauki oraz wspierały rozwój kompetencji osobistych i umiejętności uczenia się, wytrwałości, samodzielności oraz odpowiedzialności za własny rozwój.

Atmosfera festiwalu sprzyjała współpracy i wzajemnemu uczeniu się. Uczniowie młodszych klas korzystali z wiedzy i doświadczenia starszych kolegów, którzy pełnili rolę przewodników po świecie nauki. Takie działania rozwijały kompetencje społeczne i komunikacyjne, uczyły współpracy, dzielenia się wiedzą oraz budowania relacji opartych na wzajemnym szacunku i odpowiedzialności.

Istotnym elementem projektu było także wykorzystanie treści i materiałów w języku angielskim. Dzięki temu uczniowie doskonalili kompetencje w zakresie wielojęzyczności, poszerzając słownictwo związane z naukami przyrodniczymi i matematyką oraz rozwijając umiejętność korzystania z różnorodnych źródeł wiedzy.

Realizacja projektu przyniosła wymierne efekty edukacyjne. Uczniowie wykazali większe zainteresowanie naukami ścisłymi i przyrodniczymi, rozwinęli umiejętności obserwacji, eksperymentowania i rozwiązywania problemów. Wzmocnione zostały kompetencje komunikacyjne, prezentacyjne i społeczne.

Festiwal przyczynił się również do kształtowania kom-

petencji obywatelskich, związanych z odpowiedzialnością za środowisko naturalne oraz budowaniem postaw proekologicznych. Interdyscyplinarny charakter projektu pozwolił uczniom dostrzec związki między dziedzinami wiedzy i zrozumieć, że nauka stanowi spójny system wzajemnie powiązanych zagadnień.

Dzięki aktywnym metodom pracy młodzi ludzie rozwijali kompetencje przyszłości: kreatywność, współpracę, komunikację, samodzielność oraz umiejętność rozwiązywania złożonych problemów. Sukces przedsięwzięcia był możliwy dzięki zaangażowaniu zespołu nauczycieli: Doroty Fiedorczyk – szkolnego lidera zmian, Katarzyny Jabłońskiej, Anny Michałowskiej, Iwony Szulc, Tamary Olszewskiej, Cezarego Maksimowicza oraz Elżbiety Januszkiewicz.

Festiwal Nauki w Szkole Podstawowej im. Feliksa Nowowiejskiego w Wydminach stał się przykładem skutecznego wdrażania innowacji pedagogicznych w praktyce szkolnej. Wydarzenie połączyło naukę, zabawę i współpracę, inspirując uczniów do dalszego odkrywania świata nauki. Pokazało również, że aktywne i angażujące metody pracy są skutecznym sposobem rozwijania kompetencji kluczowych oraz przygotowywania młodych ludzi do wyzwań XXI wieku.

Ewa Cieplińska-Truchan

Metody nauczania i terapii uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim

Charakterystyka uczniów z lekką niepełnosprawnością intelektualną

Osoby z lekkim stopniem niepełnosprawności intelektualnej mają iloraz inteligencji według skali Wechslera między 55 a 69 (Błeszyński, 2012). Pracując z dziećmi, które mają zdiagnozowany ten stopień niepełnosprawności intelektualnej warto wykorzystywać różnorodne metody podczas nauczania oraz prowadzenia terapii. Przyczynić się to może do poprawy jakości oddziaływań edukacyjnych i terapeutycznych.

Burza mózgów jako metoda aktywizująca

Podczas pracy z osobami z niepełnosprawnością intelek-tualną można wykorzystać **brainstorming.** Jest ona inaczej nazywaną burzą mózgów, giełdą pomysłów, metodą zespołowego wytwarzania pomysłów lub metodą odroczonego wartościowania. Twórcą tej metody jest A. F. Osborn. Polega ona na wytworzeniu przez grupę, jak największej liczby nowych pomysłów, które oceniane są dopiero po wyczerpaniu się inwencji zespołu. Zespół liczy do 10 osób. Taki sposób oceniania pomysłów powoduje, że występuje hamujący wpływ oceniania (Okoń, 2007).

Drama w pracy terapeutycznej

W pracy terapeutycznej można wykorzystać **dramę.** Jest to inscenizacja określonego scenariusza przez grupę dzieci. Inscenizacji może podlegać np. utwór literacki. Walory dramy to przede wszystkim uświadomienie sobie charakteru ról społecznych, dostrzeżeniei przeżycie wartości zawartych w utworze oraz doskonalenie analizy własnego postępowania. Drama ułatwia także przezwyciężanie konfliktów.

Psychodrama jako forma terapii grupowej

Kolejna forma pracy to ***psychodrama.*** Pozwala ona poznać i przezwyciężyć konflikty przeżywane przez młodzież. Pierwszy zastosował ją J. Moreno. Jest to rodzaj teatru, w którym poszczególni członkowie spontanicznie odgrywają przydzielone role. Grając można mimowolnie ujawnić niepokoje i konflikty. Trudności mogą być stopniowo usuwane i osłabiane. Grupy, w przypadku których zastosowana jest psychodrama, nazywane są grupami psychoterapeutycznymi.

Relaksacja jako element terapii

W pracy z dziećmi z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim wykorzystuje się również ***relaksację.*** Można zastosować m. in. masaż twarzy. W czasie masażu można słuchać uspokajającej muzyki. Relaksacja ma służyć obniżeniu „napięcia układu nerwowo-mięśniowego, sprzyjające regeneracji sił i usunięciu napięć spowodowanych jakimiś przeżyciami, przemęczeniem bądź znużeniem" (Okoń, 2007).

Mapa pojęciowa (mapa myśli) – zastosowanie i warianty

Bardzo ważną grupą metod są ***metody aktywizujące*** charakteryzujące się tym, że aktywność ucznia przewyższa aktywność nauczyciela (Krzyżewska, 1998). Przykładem metody aktywizującej jest ***mapa pojęciowa*** inaczej nazywana mapą mentalną, mapą mózgu, mapą myśli oraz mapą pamięciową. Opiera się ona na wizualnym opracowaniu pojęcia. Wykorzystuje się rysunki, symbole, hasła, krótkie słowa oraz zwroty. Twórcą tej metody jest T. Buzan. Uczeń może poznawać pojęcia zgodnie z powiedzeniem „jeden obraz wart tysiąca słów" (Krzyżewska, 1998).

Metoda ta ma dwa warianty. Pierwszy polega na przedstawieniu celu lekcji. Potem uczniowie otrzymują kartkę z wyraźnie zaznaczonym hasłem. Kolejno przedstawiają pojęcie w formie graficznej stosując ilustracje, słowa, symbole i znaki. Następnie wszystkie prace wieszane są w widocznym miejscu. Autorzy komentują swoje prace. Na koniec wspólnie wybierane są istotne cechy pojęcia.

Druga wersja przebiega następująco. Przedstawiany jest cel lekcji. Potem uczniowie otrzymują kartki papieru z zaznaczonym hasłem w centrum. Od hasła odchodzą promienie. Uczniowie piszą swoje skojarzenia z hasłem głównym. Potem prezentowane są cechy wspólne. Najważniejsze cechy tworzą jedną definicję. Następnie dzieci mogą notować dalsze skojarzenia. Warto powiedzieć uczniom o tym, że najlepsze hasła to rzeczowniki. Można stosować także strzałki i różne kolory, aby daną rzecz podkreślić.

Wskazówki do pracy dydaktyczno-terapeutycznej

Prowadząc zajęcia z uczniami z niepełnosprawnością intelektualną, warto zastosować się do poniższych wskazówek:

- Teksty do opanowania pamięciowego powinny uwzględniać zainteresowania ucznia, ładunek emocjonalny oraz dialogi.
- Pomocne jest wizualizowanie poszczególnych treści nauczania.
- Nowe terminy powinny być wykorzystywane w praktyce, w życiu codziennym.
- Należy wybierać najważniejsze zdarzenia i daty.
- Tematy wypowiedzi pisemnych i ustnych muszą mieć charakter praktyczny oraz być związane z najbliższym otoczeniem ucznia.
- W celu ułatwienia sporządzania wypowiedzi pisemnych można zastosować plan wypowiedzi.
- Sprawdzając wiedzę ucznia z danego działu, powinno stosować się zadania zapisu z lukami, łączenia obrazków i fragmentów tekstu z datami.
- Informacje gromadzone przez uczniów powinny być później interpretowane na forum klasy.
- Nauka języków obcych nowożytnych musi koncentrować się na sytuacjach komunikacyjnych.
- Podczas nauki przedmiotów ścisłych warto stosować polecenia takie jak np. wykonaj według wzoru, uzupełnij fragment czy odszukaj błąd.
- Wyciąganie wniosków wspomagać materiałami graficznymi (plansze, schematy, rysunki, modele).
- Podczas zajęć nauczyciel powinien stosować pokaz, doświadczenia, obserwację oraz eksperymenty.
- Czas wykonywania poszczególnych zajęć musi być wydłużony, dostosowany do indywidualnych możliwości psychofizycznych ucznia.
- Obserwowanie przykładowych rozwiązań.
- Można zastępować jedne predyspozycje dziecka innymi, zamiast śpiewania uczeń może recytować.
- Podczas wszystkich przedmiotów istotne jest, aby upewnić się czy dziecko rozumie polecenia, które ma wykonać (Jurkiewicz, Rola 2010).
- Polecenia kierowane do uczniówz niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim powinny być krótkie i konkretne.

Podsumowanie

Przedstawione przykładowe metody terapii i nauczania osób z lekkim stopniem niepełnosprawności intelektualnej można wykorzystywać zarówno z dziećmi, jak i dorosłymi. Ważne jest, aby dokonać właściwego doboru metod dla konkretnych osób.

Bibliografia:

1. Błeszyński J. J., *Diagnoza rozwoju mowy osób z niepełnosprawnością intelektualną*. [W:] *Diagnoza logopedyczna. Podręcznik akademicki*. Red. Naukowy E. Czaplewska, S. Milewski, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2018.
2. P. Jurkiewicz, B. Rola: *Model pracy z uczniem upośledzonym umysłowo w stopniu lekkim*. [W:] *Podniesienie efektywności kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Materiały dla nauczycieli,* MEN, Warszawa 2010.
3. J. Krzyżewska: *Aktywizujące metody i techniki w edukacji wczesnoszkolnej. Część I,* Wydaw. AU OMEGA, Suwałki 1998.
4. W. Okoń: *Nowy słownik pedagogiczny,* Wydaw. Akademickie „Żak", Warszawa 2007.

Janusz Tkaczow, Krzysztof Piłat

Obserwacja zajęć rewalidacyjnych

Praktyczny poradnik dla obserwatora

Zajęcia rewalidacyjne należą do najbardziej specyficznych form pracy w edukacji specjalnej. Ich celem nie jest realizacja podstawy programowej w tradycyjnym rozumieniu, lecz wspieranie rozwoju funkcji zaburzonych oraz wzmacnianie mocnych stron ucznia z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego.

W praktyce oznacza to, że obserwacja zajęć rewalidacyjnych wymaga zupełnie innej perspektywy niż obserwacja typowej lekcji dydaktycznej. Nie ocenia się tu przede wszystkim: ilości przekazanej wiedzy, liczby wykonanych ćwiczeń, tempa pracy, lecz trafność oddziaływań terapeutycznych, adekwatność metod, poziom indywidualizacji, budowanie samodzielności i sprawczości ucznia. To bardzo ważne, ponieważ brak znajomości specyfiki rewalidacji prowadzi często do błędnych ocen pracy nauczyciela.

Czym są zajęcia rewalidacyjne?

1.1. Istota rewalidacji

Rewalidacja to proces wspierania rozwoju ucznia z niepełnosprawnością poprzez usprawnianie zaburzonych funkcji, kompensowanie deficytów, rozwijanie mocnych stron, zwiększanie samodzielności, poprawę funkcjonowania społecznego i emocjonalnego.

Najważniejsze: zajęcia rewalidacyjne nie są „korepetycjami" ani dodatkowymi lekcjami przedmiotowymi. Ich celem nie jest „nadrobienie materiału", lecz rozwój funkcjonalny ucznia.

1.2. Podstawy prawne

Obserwator powinien znać podstawowe akty prawne dotyczące kształcenia specjalnego, organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej, organizacji zajęć rewalidacyjnych.

Kluczowe dokumenty to orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, IPET, WOPFU, z których wynikają cele rewalidacji, zakres wsparcia oraz rekomendowane metody pracy.

Podstawowy błąd obserwatora: ocenianie zajęć bez odniesienia do dokumentacji ucznia.

Co naprawdę ocenia się podczas rewalidacji?

2.1. Nie ilość — lecz jakość oddziaływań
Podczas zajęć rewalidacyjnych kluczowe znaczenie ma:
- sposób pracy nauczyciela i dobór metod,
- relacja terapeutyczna,
- poziom dostosowania działań do możliwości ucznia.

Pozornie proste ćwiczenia mają bardzo głęboki cel terapeutyczny. Przykłady:
- ćwiczenia słuchowe rozwijają analizę fonemową,
- zabawy ruchowe regulują napięcie sensoryczne,
- ćwiczenia grafomotoryczne mogą wspierać planowanie ruchowe.

Obserwator powinien więc pytać, po co nauczyciel stosuje dane ćwiczenie, a nie jedynie, czy ćwiczenie wygląda atrakcyjnie.

2.2. Rewalidacja to proces długofalowy
Efekty pracy rewalidacyjnej pojawiają się stopniowo, są trudne do natychmiastowego zauważenia, wymagają systematyczności. Dlatego błędem jest ocenianie zajęć wyłącznie przez pryzmat jednorazowego efektu.

W praktyce sukcesem może być:
- wydłużenie koncentracji o kilka minut,
- zmniejszenie poziomu lęku,
- podjęcie próby komunikacji,
- większa samodzielność ucznia.

Najważniejsze obszary obserwacji

3.1. Relacja nauczyciel – uczeń to kluczowy elementów rewalidacji. Obserwuj: czy uczeń czuje się bezpiecznie; czy nauczyciel buduje atmosferę akceptacji; czy komunikacja jest dostosowana do możliwości ucznia; czy nauczyciel reaguje spokojnie i elastycznie.

Relacja terapeutyczna jest narzędziem pracy, bo bez niej nawet najlepsze metody mogą okazać się nieskuteczne.

3.2. Indywidualizacja pracy
Każde zajęcia rewalidacyjne powinny być: dostosowane do konkretnego ucznia, oparte na jego możliwościach, zgodne z zaleceniami IPET.

Zwróć uwagę: czy poziom trudności jest adekwatny; czy nauczyciel modyfikuje zadania, czy reaguje na zmęczenie lub przeciążenie ucznia.

Ważne: to, co dla jednego ucznia będzie zadaniem prostym, dla innego może być ogromnym wysiłkiem.

3.3. Cele zajęć
Profesjonalne zajęcia rewalidacyjne mają jasno określony cel. Obserwator powinien umieć odpowiedzieć:
- co nauczyciel chce usprawniać?
- jakie funkcje rozwija?
- dlaczego wybrał właśnie takie ćwiczenia?

Cele mogą dotyczyć:
- komunikacji,
- koncentracji uwagi,
- funkcji percepcyjno-motorycznych,
- regulacji emocji,
- kompetencji społecznych,
- samodzielności.

3.4. Metody i strategie pracy
Podczas obserwacji warto analizować:
- różnorodność metod,
- tempo pracy,
- sposób motywowania ucznia,
- stopniowanie trudności,
- elastyczność działań.

Skuteczny nauczyciel:
- dostosowuje przebieg zajęć do aktualnego stanu ucznia,
- potrafi zmienić strategię,
- nie działa schematycznie.

Jak analizować pracę nauczyciela?

4.1. Obserwuj proces, nie tylko rezultat
Największym błędem obserwatora jest ocenianie wyłącznie końcowego efektu. Kluczowe znaczenie ma:
- sposób prowadzenia ucznia,
- budowanie motywacji,
- organizacja sytuacji edukacyjnej,
- poziom wsparcia.

Pytania pomocnicze:
- Czy nauczyciel wzmacnia samodzielność?
- Czy dostosowuje komunikaty?
- Czy potrafi obniżać poziom napięcia ucznia?
- Czy reaguje na sygnały przeciążenia?

4.2. Zwracaj uwagę na małe sukcesy
W pracy rewalidacyjnej sukces często ma charakter mikroefektu. Przykłady:
- utrzymanie kontaktu wzrokowego,
- wykonanie zadania bez wycofania,
- samodzielne rozpoczęcie aktywności,
- zaakceptowanie zmiany.

Drobne postępy budują długofalowy rozwój ucznia. Ich systematyczne dostrzeganie, wzmacnianie i docenianie motywują ucznia do podejmowania wyzwań oraz wzmacnia poczucie sprawstwa i wiary we własne możliwości.

Błędy podczas zajęć rewalidacyjnych

5.1. Wyręczanie ucznia to najczęstszy błąd:
- wykonywanie zadania za ucznia,
- nadmierne podpowiadanie,
- brak przestrzeni na samodzielność.

Rewalidacja ma prowadzić do rozwoju kompetencji, a nie do uzależnienia od pomocy.

5.2. Brak celu terapeutycznego
Ćwiczenia atrakcyjne wizualnie nie zawsze mają wartość terapeutyczną. Niepokojące sytuacje:
- przypadkowe aktywności,
- brak związku z IPET,
- działania bez jasno określonego celu.

5.3. Przeciążanie ucznia
Błędem jest:
- zbyt szybkie tempo,
- nadmiar bodźców,
- zbyt wysoki poziom trudności,
- ignorowanie oznak zmęczenia.

Kluczowa jest regulacja poziomu napięcia.

5.4. Schematyczność działań
Każdy uczeń funkcjonuje inaczej. Niepokojące jest:
- prowadzenie identycznych zajęć dla różnych uczniów,
- brak elastyczności,
- mechaniczne realizowanie ćwiczeń.

Jak przygotować się do obserwacji?

6.1. Przeczytaj dokumentację przed obserwacją, bo bez tego trudno ocenić adekwatność działań:
- zapoznaj się z IPET,
- przeanalizuj WOPFU,
- sprawdź cele rewalidacji.

6.2. Poznaj specyfikę trudności ucznia:
- jak funkcjonuje uczeń,
- jakie ma ograniczenia i jakie są jego mocne strony.

Warto to rozumieć, inaczej łatwo błędnie interpretować zachowania podczas zajęć.

6.3. Analizuj, nie oceniaj powierzchownie
Dobra obserwacja nie polega na szukaniu błędów, porównywaniu z lekcją dydaktyczną, ocenianiu „atrakcyjności". Polega na analizie trafności działań, jakości wsparcia oraz adekwatności metod.

Pytania analityczne dla obserwatora:
- Czy cele zajęć były widoczne?
- Czy działania wynikały z potrzeb ucznia?
- Czy nauczyciel wspierał samodzielność?
- Czy poziom trudności był adekwatny?
- Czy uczeń był zaangażowany?
- Czy nauczyciel reagował elastycznie?
- Czy zastosowane strategie miały uzasadnienie terapeutyczne?

Istota obserwacji zajęć rewalidacyjnych
Obserwacja zajęć rewalidacyjnych wymaga dużej świadomości pedagogicznej i znajomości specyfiki edukacji specjalnej. Nie można oceniać tych zajęć według kryteriów typowej lekcji szkolnej. Najważniejsze jest zrozumienie, że:
- rewalidacja jest procesem,
- rozwój ucznia dokonuje się stopniowo,
- sukces często jest niewidoczny na pierwszy rzut oka,
- najważniejszym celem jest zwiększanie samodzielności i jakości funkcjonowania ucznia.

Obserwator nie pyta wyłącznie, co zrobił nauczyciel, ale dlaczego zrobił to właśnie w taki sposób i jaki miało to wpływ na funkcjonowanie ucznia.

Joanna Wysocka

Dni integracji i wspólnego uczenia się w 7

W Szkole Podstawowej nr 7 z Oddziałami Integracyjnymi w Ełku nauka od lat oznacza coś więcej niż zdobywanie wiedzy z podręcznika – wspólne działanie, odkrywanie świata, budowanie relacji i rozwijanie kompetencji potrzebnych we współczesnym świecie. Właśnie dlatego szkoła zrealizowała dwa wyjątkowe przedsięwzięcia w ramach projektu „Szkoła Zadań Prawdziwych" współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej: „SCIENCE – WISSENSCHAFT – SCIENZA – HAYKA – ŚWIĘTO NAUKI!" oraz „POWER OF US – Dni integracji i wspólnego uczenia się".

Projekt „Szkoła Zadań Prawdziwych" zakładał tworzenie szkoły nowoczesnej, opartej na aktywności ucznia,

współpracy i praktycznym wykorzystywaniu zdobywanej wiedzy. Jego głównymi filarami były interdyscyplinarność, wielojęzyczność oraz uczenie się przez doświadczenie i grywalizację. Ważnym elementem projektu było rozwijanie kompetencji przyszłości, takich jak współpraca, kreatywność, komunikacja, samodzielność i umiejętność rozwiązywania problemów.

Projekt obejmował intensywny proces doskonalenia zawodowego nauczycieli. Kadra pedagogiczna uczestniczyła w licznych szkoleniach poświęconych grywalizacji, indywidualizacji procesu nauczania, pracy metodą projektu oraz interdyscyplinarnemu podejściu do edukacji. Zdobyta wiedza i nowe umiejętności znalazły swoje odzwierciedlenie w przygotowanych przedsięwzięciach, które pozwoliły uczniom uczyć się poprzez działanie, doświadczenie i współpracę.

Nauka, która połączyła szkoły

Jednym z przedsięwzięć realizowanych w ramach projektu było „SCIENCE – WISSENSCHAFT – SCIENZA – HAYKA – ŚWIĘTO NAUKI!" – wydarzenie o charakterze międzyszkolnym, integrujące uczniów wszystkich ełckich szkół podstawowych. Święto Nauki swoim honorowym patronatem objął Prezydent Miasta Ełku Tomasz Andrukiewicz.

Celem przedsięwzięcia było popularyzowanie nauki w sposób ciekawy, nowoczesny i inspirujący oraz budowanie pozytywnego wizerunku nauki jako przestrzeni współpracy, odkrywania i wspólnego działania.

Święto Nauki obejmowało organizację konkursów międzyszkolnych oraz aktywności edukacyjnych z różnych dziedzin wiedzy. Uczniowie mieli okazję sprawdzić swoje umiejętności, współpracować z rówieśnikami oraz uczestniczyć w działaniach opartych na doświadczeniu, kreatywności i logicznym myśleniu.

Projekt zakładał łączenie różnych obszarów edukacyjnych – od matematyki, języka polskiego i przyrody po języki obce oraz działania techniczne i artystyczne. Dzięki temu uczniowie mogli doświadczyć interdyscyplinarnego charakteru nauki i przekonać się, że wiedza z różnych dziedzin wzajemnie się uzupełnia.

W ramach projektu szkoła wzbogaciła się o nowoczesne pomoce dydaktyczne i materiały wykorzystywane podczas konkursów oraz działań projektowych. Pozwolą one przez kolejne lata przygotowywać angażujące aktywności edukacyjne wspierające uczenie się poprzez doświadczenie.

POWER OF US – integracja poprzez działanie

Drugim przedsięwzięciem był projekt „POWER OF US – Dni integracji i wspólnego uczenia się", skierowany do całej społeczności szkolnej. Jego głównym celem było budowanie relacji opartych na empatii, szacunku i współpracy pomiędzy uczniami o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych.

W ramach przygotowań uczniowie uczestniczyli w zajęciach o zmysłach, działaniach dotyczących różnych

rodzajów niepełnosprawności, tworzyli plakaty z wykorzystaniem języka angielskiego oraz przygotowywali wspólne aktywności integracyjne. Ważnym elementem projektu była również nauka tańca prowadzona metodą „uczniowie uczą uczniów", wzmacniająca sprawczość i współpracę rówieśniczą.

Kulminacją działań był Tydzień Integracji – czas pełen aktywności realizowanych podczas długich przerw. Uczniowie uczestniczyli w strefach sensorycznych, grach planszowych i logicznych, aktywnościach ruchowych, zadaniach rozwijających kompetencje społeczne oraz finale akcji „Łańcuch dobrych słów".

Szkoła została wyposażona w nowe pomoce dydaktyczne i sensoryczne wykorzystywane podczas zajęć oraz działań integracyjnych. Zakupione gry, materiały sensoryczne i pomoce edukacyjne wzbogaciły bazę dydaktyczną szkoły i będą dalej służyć uczniom.

Co udało się osiągnąć?

Uczniowie rozwinęli kompetencje społeczne, bo uczyli się skuteczniejszej współpracy, komunikacji oraz odpowiedzialności za wspólne działania. Wzrosła ich otwartość na różnorodność, empatia oraz umiejętność budowania pozytywnych relacji z rówieśnikami.

Dzięki udziałowi w projektach dzieci i młodzież mogły uczyć się poprzez doświadczenie, eksperymentowanie i aktywne działanie, rozwijając kreatywność, ciekawość poznawczą, samodzielność. Zakres osiągniętych korzyści był uzależniony od stopnia zaangażowania oraz aktywnego udziału w realizowanych działaniach.

Ważnym efektem było również rozwijanie kompetencji językowych poprzez wykorzystywanie języków obcych w praktycznych sytuacjach oraz dostrzeganie ich znaczenia w codziennej komunikacji. Uczniowie przekonali się, że nauka nie jest zbiorem odrębnych przedmiotów, lecz wzajemnie powiązanym systemem wiedzy i umiejętności.

Dla szkoły projekt stał się okazją do wdrożenia nowoczesnych metod nauczania, wzbogacenia bazy dydaktycznej oraz rozwijania współpracy nauczycieli. Pozwolił również na wzmocnienie pozytywnego wizerunku szkoły jako miejsca otwartego, nowoczesnego, przyjaznego uczniom i aktywnie współpracującego ze środowiskiem lokalnym.

Realizacja projektów „POWER OF US" oraz „Święto Nauki" pokazała, że szkoła jest miejscem, gdzie uczniowie zdobywając wiedzę, odkrywają swoje mocne strony, rozwijają pasje, uczą się współpracy i przygotowują do wyzwań współczesnego świata.

Sylwia Balińska

„Szkoła Zadań Prawdziwych” – w Wieliczkach uczymy się poprzez działanie

Szkoła Podstawowa im. św. Jana Pawła II w Wieliczkach aktywnie uczestniczy w projekcie „Szkoła Zadań Prawdziwych”, realizowanym przez Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Ełku oraz Narodowe Forum Doradztwa Kariery w Białymstoku. Projekt wspiera nowoczesne podejście do edukacji, oparte na rzeczywistych działaniach uczniów, współpracy nauczycieli oraz wdrażaniu innowacyjnych metod nauczania. Jego głównym założeniem jest rozwijanie kompetencji niezbędnych do funkcjonowania we współczesnym świecie oraz przygotowanie uczniów do świadomego uczenia się przez całe życie.

W ramach projektu nauczyciele uczestniczyli w cyklu szkoleń poświęconych kluczowym obszarom współczesnej edukacji: grywalizacji, interdyscyplinarności, wielojęzyczności, indywidualizacji procesu nauczania oraz rozwijaniu umiejętności uczenia się. Zdobyta wiedza została wykorzystana podczas planowania działań edukacyjnych ukierunkowanych na rozwijanie kompetencji kluczowych uczniów, takich jak kompetencje cyfrowe, społeczne i obywatelskie, kompetencje w zakresie wielojęzyczności, przedsiębiorczości oraz uczenia się.

„Uczymy się na każdym kroku” – szkoła jako przestrzeń edukacyjna

Pierwszym z realizowanych przedsięwzięć był projekt „Uczymy się na każdym kroku”, którego celem było stworzenie angażującej przestrzeni edukacyjnej wspierającej proces uczenia się podczas codziennego funkcjonowania w szkole.

W realizację projektu zaangażowali się uczniowie i nauczyciele różnych przedmiotów. Powstały tematyczne strefy edukacyjne, które zamieniły szkolne korytarze, schody i drzwi w interaktywne pomoce dydaktyczne. Dzięki temu uczniowie mogli zdobywać wiedzę nie tylko podczas lekcji, ale również w czasie przerw i codziennych aktywności.

W strefie matematycznej „Liczby rządzą światem” uczniowie przygotowali tabliczkę mnożenia na schodach, matematyczne ciekawostki oraz zadania dostępne za pomocą kodów QR. Działania te rozwijały kompetencje matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii, a także kompetencje cyfrowe poprzez wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych.

W strefie polonistycznej „Słowa na każdym kroku” pojawiły się ortograficzne wyzwania, gramatyczne podpowiedzi i najczęstsze pułapki językowe. Dzięki temu uczniowie doskonalili kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji, rozwijali umiejętność skutecznej komunikacji oraz świadomego posługiwania się językiem ojczystym.

Z kolei „English Corner” umożliwia uczniom codzienny kontakt z językiem angielskim, wspierając rozwój **kompetencji w zakresie wielojęzyczności** oraz przygotowując do funkcjonowania w coraz bardziej zglobalizowanym świecie.

Projekt stał się doskonałym przykładem interdyscyplinarnej współpracy nauczycieli oraz uczniów. Podczas projektowania i wykonywania elementów edukacyjnych uczniowie rozwijali kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie uczenia się, ucząc się planowania działań, współpracy, odpowiedzialności za wspólną przestrzeń oraz samoorganizacji pracy.

Dzięki wykorzystaniu plotera i nowoczesnych narzędzi graficznych wzmacniali kompetencje cyfrowe, kreatywność i umiejętność rozwiązywania problemów.

„Równi i bezpieczni" – edukacja dla bezpieczeństwa poprzez grywalizację

Drugim przedsięwzięciem realizowanym w ramach „Szkoły Zadań Prawdziwych" był projekt „Równi i bezpieczni", którego głównym celem było kształtowanie postaw empatii, wzajemnego szacunku oraz odpowiedzialności za bezpieczeństwo własne i innych.

Projekt przyjął formę wielkiej gry terenowej zorganizowanej z okazji Dnia Dziecka. Uczniowie klas I–VIII wraz z wychowawcami uczestniczyli w gry-walizacji, zdobywając kolejne punkty do „Paszportu Bezpieczeństwa". Na uczestników czekały stacje przygotowane we współpracy z przedstawicielami służb mundurowych i partnerami lokalnymi.

Podczas wykonywania zadań uczniowie ćwiczyli udzielanie pierwszej pomocy, poznawali zasady postępowania w sytuacjach zagrożenia, uczestniczyli w zajęciach dotyczących cyberbezpieczeństwa oraz sprawdzali swoją wiedzę w interaktywnych quizach wykorzystujących system ClassWise. Działania te rozwijały kompetencje obywatelskie, ucząc odpowiedzialności za zdrowie i bezpieczeńs-two swoje oraz innych osób, a także wzmacniały kompetencje cyfrowe związane z bezpiecznym korzystaniem z technologii.

Znaczącą rolę odegrały zadania zespołowe wymagające współpracy, komunikacji i przestrzegania zasad fair play. Uczniowie rozwijali dzięki nim kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie uczenia się, ucząc się współdziałania, rozwiązywania konfliktów, empatii oraz skutecznej komunikacji.

Zastosowanie elementów grywalizacji zwiększyło motywację i zaangażowanie uczniów, wspierając jednocześnie rozwój kompetencji w zakresie przedsiębiorczości, takich jak inicjatywność, podejmowanie decyzji, odpowiedzialność za realizację zadań oraz umiejętność osiągania wspólnie wyznaczonych celów.

Nowoczesna szkoła odpowiadająca na wyzwania przyszłości

Realizacja projektów „Uczymy się na każdym kroku" oraz „Równi i bezpieczni" pokazuje, że nowoczesna edukacja wykracza daleko poza tradycyjną lekcję. Dzięki udziałowi w projekcie „Szkoła Zadań Prawdziwych" nauczyciele naszej szkoły wdrożyli rozwiązania, które angażują uczniów, rozwijają ich samodzielność oraz umożliwiają praktyczne wykorzystywanie wiedzy.

Podejmowane działania przyczyniają się do systematycznego rozwijania wszystkich najważniejszych kompetencji kluczowych: kompetencji językowych, matematycznych, cyfrowych, społecznych, obywatelskich, przedsiębiorczych oraz kompetencji uczenia się. Uczniowie zdobywają doświadczenia poz-walające im skutecznie funkcjonować w zmieniającym się świecie, podejmować odpowiedzialne decyzje oraz aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

Przestrzeń przyjazna uczniom – strefy wyciszenia i integracji sensorycznej

Realizacja projektu „Szkoła Zadań Prawdziwych" objęła również działania związane z tworzeniem przyjaznej, bezpiecznej i wspierającej przestrzeni szkolnej. W odpowiedzi na potrzeby uczniów oraz rosnące znaczenie dobrostanu psychicznego dzieci i młodzieży szkoła przeprowadziła kompleksową aranżację dwóch korytarzy szkolnych, przekształcając je w nowoczesne strefy wyciszenia i odpoczynku.

Korytarze zostały wyposażone w estetyczne i komfortowe siedziska oraz miękkie kanapy, które sprzyjają relaksowi, integracji rówieśniczej i regeneracji podczas przerw. Zakupiono również interaktywny dywan umożliwiający łączenie aktywności ruchowej z edukacją i zabawą, wspierający rozwój uczniów młodszych oraz dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Znaczącym elementem doposażenia było wzbogacenie sali integracji sensorycznej poprzez wykonanie specjalistycznej aranżacji wnętrza, w tym montaż tematycznej tapety tworzącej atmosferę sprzyjającą terapii, wyciszeniu i regulacji emocjonalnej.

Działania te wspierają przede wszystkim rozwój kompetencji osobistych, społecznych i w zakresie uczenia się, pomagając uczniom budować odporność psychiczną, umiejętność samoregulacji emocji, dbałość o własne zdrowie psychiczne oraz pozytywne relacje z innymi. Tworzenie przestrzeni sprzyjającej integracji i dobrostanowi wpisuje się również w rozwijanie kompetencji obywatelskich, opartych na szacunku, współodpowiedzialności i budowaniu wspólnoty szkolnej.

Łączna wartość doposażenia wyniosła blisko 50 000 zł. Dzięki zrealizowanym inwestycjom szkoła zyskała nowoczesne przestrzenie wspierające rozwój społeczny, emocjonalny i sensoryczny uczniów. Powstałe strefy są obecnie integralnym elementem codziennego funkcjonowania szkoły i stanowią trwały efekt realizacji projektu „Szkoła Zadań Prawdziwych", potwierdzając, że szkoła może być miejscem wszechstronnego rozwoju młodego człowieka – zarówno w sferze wiedzy, umiejętności, jak i postaw niezbędnych do życia we współczesnym świecie.

Dobrze zaprojektowana strefa komfortu wspiera dobre samopoczucie, buduje poczucie bezpieczeństwa, pomagajac odzyskać energię do świadomego podejmowania kolejnych wyzwań.

Magdalena Żmuda, Iwona Kucięba

Trening uwagi słuchowej metodą Tomatisa jako wsparcie procesu nauki języków obcych

Nauka języka obcego to nie tylko zapamiętywanie słownictwa i zasad gramatycznych. To przede wszystkim umiejętność uważnego słuchania, rozróżniania dźwięków oraz rozumienia usłyszanych komunikatów. Trening uwagi słuchowej metodą Tomatisa może stanowić cenne wsparcie dla dzieci uczących się języków obcych, ponieważ pomaga rozwijać zdolność koncentracji na dźwiękach mowy, pamięć słuchową oraz umiejętność przetwarzania informacji słuchowych.

Regularne ćwiczenie uwagi słuchowej pozwala lepiej wykorzystywać potencjał językowy dziecka, zwiększa pewność siebie podczas komunikacji i sprawia, że nauka języka staje się łatwiejsza oraz bardziej efektywna. Dzieci, które sprawniej odbierają i analizują dźwięki, łatwiej wychwytują różnice między podobnie brzmiącymi słowami, szybciej zapamiętują nowe wyrażenia i chętniej uczestniczą w rozmowach.

Twórcą metody był Alfred A. Tomatis – francuski otolaryngolog, foniatra i terapeuta, który przez wiele lat badał funkcjonowanie ucha oraz jego wpływ na słyszenie, mowę i proces uczenia się. Opracował on metodę treningu słuchowego oraz urządzenie Elektroniczne Ucho. Jego koncepcje znalazły zastosowanie w edukacji, terapii, medycynie, językoznawstwie i rozwoju osobistym.

Metoda Tomatisa jest formą treningu słuchowego ukierunkowaną na rozwój uwagi słuchowej i poprawę przetwarzania bodźców dźwiękowych. Jej podstawowym założeniem jest rozróżnienie między biernym słyszeniem a aktywnym słuchaniem. Słyszenie jest procesem fizjologicznym, natomiast słuchanie wymaga zaangażowania uwagi i świadomego odbioru informacji. To właśnie aktywne słuchanie odgrywa istotną rolę w rozwoju mowy, komunikacji oraz uczenia się języków.

Tomatis zwracał uwagę na ścisły związek między słuchem a mową. Według jego koncepcji głos odzwierciedla to, co słyszy ucho. Jeśli zdolność odbioru określonych częstotliwości zostaje poprawiona, zmienia się również sposób mówienia i komunikowania. Wskazywał także, że odpowiednia stymulacja słuchowa wpływa na jakość słuchania i funkcjonowanie językowe człowieka.

Uczenie się języka obcego w dużym stopniu opiera się na prawidłowej percepcji fonemów, intonacji i rytmu wypowiedzi. Każdy język posiada własny system dźwięków, a wiele z nich nie występuje w języku ojczystym uczącego się. Dlatego trudność w nauce języka obcego wynika nie tylko z konieczności opanowania nowych sposobów artykulacji, z potrzeby nauczenia się słyszenia i rozróżniania nowych dźwięków.

W tym procesie szczególnie ważna jest uwaga słuchowa. Pozwala ona rozpoznawać subtelne różnice między dźwiękami, prawidłowo odbierać akcent, intonację i tempo wypowiedzi oraz skutecznie rozumieć komunikaty słowne. Niewystarczająco rozwinięta uwaga słuchowa może utrudniać rozumienie ze słuchu, prowadzić do błędów wymowy i ograniczać swobodę komunikacji.

Trening metodą Tomatisa wspiera rozwój słuchu fonemowego, czyli zdolności rozróżniania dźwięków mowy. Wpływa również na pamięć słuchową, która odgrywa ważną rolę w zapamiętywaniu nowych słów, zwrotów i struktur językowych. Dzięki usprawnieniu przetwarzania informacji słuchowych dziecko może szybciej reagować na komunikaty oraz skuteczniej wykorzystywać zdobywaną wiedzę językową.

Istotnym elementem jest także poprawa koncentracji uwagi. Dzieci uczące się języków obcych muszą jednocześnie słuchać, analizować znaczenie wypowiedzi i zapamiętywać nowe informacje. Lepsza koncentracja ułatwia wykonywanie tych zadań oraz zwiększa efektywność nauki. Trening ogranicza napięcie i stres związany z komunikowaniem się w języku obcym, co sprzyja większej aktywności podczas zajęć.

W praktyce edukacyjnej obserwuje się, że rozwijanie kompetencji słuchowych wspomaga rozumienie mowy, poprawia artykulację oraz zwiększa gotowość do podejmowania prób komunikacji. Dzieci stają się bardziej uważnymi słuchaczami, łatwiej przyswajają nowe treści i chętniej uczestniczą w sytuacjach wymagających używania języka obcego.

Trening uwagi słuchowej metodą Tomatisa może więc stanowić wartościowe uzupełnienie procesu nauki języków obcych. Wspiera rozwój percepcji słuchowej, pamięci i koncentracji, czyli umiejętności niezbędnych do skutecznego przyswajania języka. Nie zastępuje tradycyjnych metod nauczania, takich jak nauka słownictwa, gramatyki czy ćwiczenia komunikacyjne, ale może znacząco zwiększyć ich skuteczność.

Najlepsze efekty osiąga się poprzez połączenie treningu słuchowego z aktywnym używaniem języka, ćwiczeniami fonetycznymi oraz regularnym kontaktem z autentycznymi materiałami językowymi.